

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΙΚΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΕ ΑΥΤΟΥΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΛΕΝΕΤΗ ΕΛΕΝΗ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΤΣΟΥΚΟΎΛΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ)	2-11
ΜΕΡΟΣ Ι	
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ.....	12-15
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ	16-17
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΙΚΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ.....	18-19
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΥΠΟΙ ΜΙΚΡΩΝ ΚΗΠΩΝ.....	20
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΥΤΩΝ (ΔΕΝΤΡΑ,ΘΑΜΝΟΙ,ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ,ΠΟΩΔΗ,ΕΤΗΣΙΑ).....	21-22
ΜΕΡΟΣ ΙΙ	
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΤΡΑ.....	23-39
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ.....	39-52
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ.....	53-56
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΠΟΩΔΗ-ΥΠΟΘΑΜΝΟΙ-ΦΡΥΓΑΝΑ.....	57-67
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΟΙΞΗΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ.....	68-72
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ.....	73-81
-ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΧΕΔΙΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	82-87
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	88-93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διάσταση του κήπου είναι διττή είναι μύθος, αιώνια αναζήτηση της αρχής ή του προορισμού, της ουτοπίας ή του ονείρου, αλλά, πρωτίστως, έχει φυσική διάσταση. Αναπαράγει ζωή, αναζωογονεί και προσφέρεται στον άνθρωπο για να γνωρίσει τη φιλική πλευρά της φύσης αλλά και του εαυτού του. Όλα αυτά προσδίδουν στο χώρο του κήπου μια ανυπέρβλητη γοητεία που ευχόμαστε να διαφανεί μέσα από την μικρή μας προσπάθεια και να χρησιμεύσει ως δημιουργικός οίστρος για στοχασμό, σκέψη αλλά και πράξη μέσα στην καθημερινότητα του σύγχρονου ανθρώπου, ο οποίος κατακλύζεται από τις μηχανές αλλά ακόμα νιώθει το ρίγος στη δροσιά της φυλλωσιάς τα μεσημέρια του καλοκαιρού, απολαμβάνει με ξεχωριστή υπερηφάνεια τους καρπούς από το δικό του λαχανόκηπο και θαυμάζει στο αντίκρισμα μιας ανθισμένης τριανταφυλλιάς που αναγγέλλει την άνοιξη της φύσης και της ελπίδας.

Η βασική ιδέα από την οποία ξεκίνησε η εργασία αυτή είναι και μία πρόταση για επανασύνδεση των νέων αλλά και των ενηλίκων με την γη και τη φύση μέσα από το οικείο περιβάλλον του κήπου. Η διάσταση που είχε και έχει ο κήπος μέσα στον πολιτισμό είναι παραμελημένη και συχνά συγκεχυμένη για το παιδί, τον νέο, τον γονέα και τον εκπαιδευτικό της εποχής μας. Η προσπάθειά αυτή δίνει έμφαση τόσο στην πληροφόρηση όσο και στη δυναμική της εφαρμογής, δηλαδή στη δημιουργία κήπων και στην αξιοποίηση των πράσινων χώρων με σκοπό την μελέτη της φύσης και την ισορροπημένη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Οι κήποι υπάρχουν για να τους ζούμε, διανοητικά και φυσικά. Είναι, σύμφωνα με μια στοχαστική ρήση, «μια μορφή αυτοβιογραφίας»

Οι κήποι στην πολιτισμική διαδρομή του ανθρώπου

Από τη φύση του ένας κήπος δεν είναι μνημείο που μπορεί να διασωθεί μέσα στο πέρασμα του χρόνου. Η ύπαρξη κήπων σε παλαιότατες εποχές δεν μπορεί να τεκμηριωθεί εύκολα από ευρήματα και αρχαιολογικές μαρτυρίες που να υποδεικνύουν τον ακριβή τόπο ή σχεδιασμό του. Ωστόσο το ενδιαφέρον για τον τομέα αυτό έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη της αρχαιολογίας των κήπων, ενός πρωτοποριακού επιστημονικού κλάδου που επιχειρεί να ερμηνεύσει τις αρχαιολογικές μαρτυρίες από τα εφήμερα ίχνη της χρήσης γης για αγροτικές και κηπουρικές εργασίες στο παρελθόν⁴⁵.

Αρκετές είναι οι έμμεσες ενδείξεις για την παρουσία κήπων μέσα από τοιχογραφίες και λογοτεχνικές πηγές ή άλλες γραπτές μαρτυρίες. Υπάρχουν παλαιότατες αναφορές σε ένα φυσικό περιβάλλον περιφραγμένο που γειτνιάζει σε σημαντικά οικήματα, ανάκτορα βασιλέων, επαύλεις. Οι κήποι αυτοί είχαν ιδιωτικό χαρακτήρα και συμπλήρωναν την αισθητική του κτηρίου ή αποτελούσαν τόπους για αναψυχή και παιδιές ενηλίκων. Σε μερικές περιπτώσεις αντανakλούσαν την οικονομική ευρωστία, τη δύναμη, την αισθητική αλλά και την ιδεολογία του ιδιοκτήτη τους. Η ιστορία των κήπων συνδέεται στενά με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής. Δημιουργούνταν βάσει σχεδίου σε συνδυασμό και σε συσχέτιση προς το αρχιτεκτονικό σχέδιο των κτισμάτων.

Ιστορική αναδρομή στους πολιτισμούς

Έχει υποστηριχθεί κάπως αφοριστικά ότι μόνο έξι πολιτισμοί επιχείρησαν να αναζητήσουν μέσα από την τέχνη των κήπων τους υψηλές αισθητικές αξίες με απώτερο σκοπό τον οραματισμό και την έκφραση της ευτυχίας, του χαμένου παραδείσου: ο κινεζικός, ο ιαπωνικός, ο περσικός, ο αραβικός, ο γαλλικός και ο ιταλικός στην περιοχή της Τοσκάνης.

Θα παρουσιαστεί στη συνέχεια μια σύντομη ιστορική αναδρομή σε ορισμένους κήπους-σταθμούς του πολιτισμού.

1. Οι κήποι της Βαβυλώνας

Οι Κρεμαστοί Κήποι της Βαβυλώνας αποδίδονται στον Ναβουχοδονόσορ (περ. 605-562π.Χ.), τον Χαλδαίο Βασιλιά της Βαβυλώνας, ο οποίος τους κατασκεύασε για να παρηγορήσει μία από τις συζύγους του που νοσταλγούσε τα ορεινά λιβάδια της πατρίδας της και το καταπράσινο λοφώδες τοπίο των νεανικών της χρόνων. Έτσι γεννήθηκε μια άλλη διάσταση του κήπου ως χώρου που καλείται να γεμίσει το συναισθηματικό κενό της νοσταλγίας του χαμένου σπιτιού ή σε πιο αφηρημένο επίπεδο, του αρχικού προορισμού.

Thacker, Christopher. The History of Gardens. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1979, σ.16.

Ο Λίβιος αναφέρει ότι περίληψη του έργου του Berossus είχε κάνει ο Αλέξανδρος ο Πολυίστωρ και αυτή χρησίμευσε ως πηγή για τον Ιώσηπο (37-100μ.Χ.) που αναφέρει τους κήπους δύο φορές στα έργα του. Bert van der Spek, Berossus as a Babylonian Chronicler and Greek Historian, στο Studies in Ancient Near Eastern World View and Society, Presented to Marten Stol on the Occasion of his 65th Birthday, 2008, σσ. 277-318.

Από την αρχαιότητα σώζονται μόνο γραπτές μαρτυρίες και περιγραφές αυτών των κήπων, όπως αυτή από τον Φίλωνα (περ. 250π.Χ. ή 150π.Χ.), τον Berossus (περ. 250π.Χ.), βαβυλώνιο ιερέα και ιστορικό του οποίου το έργο χάθηκε και τον ιστορικό Διόδωρο Σικελιώτη (περ. 50 π.Χ.). Ο

τελευταίος γράφει στην Βιβλιοθήκη Ιστορική, Βιβλίο II, κεφ.10.: «ὑπῆρχε δὲ καὶ ὁ κρεμαστὸς καλούμενος κῆπος παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, οὐ Σεμιράμιδος, ἀλλὰ τινος ὕστερον Σύρου βασιλέως κατασκευάσαντος χάριν γυναικὸς παλλακῆς: ταύτην γάρ φασιν οὔσαν τὸ γένος Περσίδα καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅρεσι λειμῶνας ἐπιζητοῦσαν ἀξιῶσαι τὸν βασιλέα μιμήσασθαι διὰ τῆς τοῦ φυτουργείου φιλοτεχνίας τὴν τῆς Περσίδος χώρας ιδιότητα. [2] ἔστι δ' ὁ παράδεισος τὴν μὲν πλευρὰν ἐκάστην παρεκτείνων εἰς τέτταρα πλέθρα, τὴν δὲ πρόσβασιν ὀρεινὴν καὶ τὰς οἰκοδομίας ἄλλας ἐξ ἄλλων ἔχων, ὥστε τὴν πρόσοψιν εἶναι θεατροειδῆ. ὑπὸ δὲ ταῖς κατεσκευασμέναις ἀναβάσεσιν ὠκοδόμηντο σύριγγες, ἅπαν μὲν ὑποδεχόμεναι τὸ τοῦ φυτουργείου βάρος, ἀλλήλων δ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀεὶ μικρὸν ὑπερέχουσαι κατὰ τὴν πρόσβασιν: ἡ δ' ἀνωτάτω σῦριγξ οὔσα πεντήκοντα πηχῶν τὸ ὕψος εἶχεν ἐπ' αὐτῇ τοῦ παραδείσου τὴν ἀνωτάτην ἐπιφάνειαν συνεξισουμένην τῷ περιβόλῳ τῶν ἐπάλξεων. [4] ἔπειθ' οἱ μὲν τοῖχοι πολυτελῶς κατεσκευασμένοι τὸ πάχος εἶχον ποδῶν εἴκοσι δύο, τῶν δὲ διεξόδων ἐκάστη τὸ πλάτος δέκα. τὰς δ' ὀροφὰς κατεστéγαζον λίθιναι δοκοί, τὸ μὲν μῆκος σὺν ταῖς ἐπιβολαῖς ἔχουσαι ποδῶν ἐκκαίδεκα, τὸ δὲ πλάτος τεττάρων. τὸ δ' ἐπὶ ταῖς δοκοῖς ὀρόφωμα πρῶτον μὲν εἶχεν ὑπεστρωμένον κάλαμον μετὰ πολλῆς ἀσφάλτου, μετὰ δὲ ταῦτα πλίνθον ὀπτὴν διπλὴν ἐν γύψῳ δεδεμένην, τρίτην δ' ἐπιβολὴν ἐδέχετο μολιβᾶς στέγας πρὸς τὸ μὴ διακνεῖσθαι κατὰ βάθος τὴν ἐκ τοῦ χώματος νοτίδα. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐσεσώρευτο γῆς ἱκανὸν βάθος, ἄρκοῦν ταῖς τῶν μεγίστων δένδρων ρίζαις: τὸ δ' ἔδαφος ἐξωμαλισμένον πλήρες ἦν παντοδαπῶν δένδρων τῶν δυναμένων κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἄλλην χάριν τοὺς θεωμένους ψυχαγωγῆσαι. αἱ δὲ σύριγγες τὰ φῶτα δεχόμεναι ταῖς δι' ἀλλήλων ὑπεροχαῖς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶχον διαίτας βασιλικάς: μία δ' ἦν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας διατομὰς ἔχουσα καὶ πρὸς τὰς ἐπαντλήσεις τῶν ὑδάτων ὄργανα, δι' ὧν ἀνεσπᾶτο πλῆθος ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν τὸ γινόμενον συνιδεῖν δυναμένου. οὗτος μὲν οὖν ὁ παράδεισος, ὡς προεῖπον, ὕστερον κατεσκευάσθη.»

Η αρχαιολογική έρευνα δεν συμφωνεί με αυτές τις μαρτυρίες σε ότι σχετίζεται με την τοποθεσία του κήπου στην πόλη της Βαβυλώνας.

Αντίθετα πλήθος αρχαιολογικών ευρημάτων αναδεικνύει ως πιθανότερη τοποθεσία των κρεμαστών κήπων την πόλη της Νινευή.

Στην αρχαιότητα θεωρούνταν ένα από τα επτά θαύματα και αποτελούσαν αξιοθαύμαστο κατόρθωμα μηχανικής και τεχνολογίας όπου αξιοποιήθηκαν εφευρέσεις για τη δημιουργία εντύπωσης φυσικού περιβάλλοντος, ενσωματώνοντας στο χώρο του κήπου αγροτικές καλλιέργειες αλλά και καλλιτεχνικά δημιουργήματα, θεατρικές, ποιητικές και εικαστικές δραστηριότητες. Όλα αυτά μαζί αποσκοπούσαν στην δημιουργία ενός τόπου ευχαρίστησης και απόλαυσης.

2. Περσικοί κήποι

Οι πρώτες πληροφορίες και περιγραφές των κήπων που ανέπτυξαν οι Πέρσες προέρχονται από ελληνικές πηγές. Ο αθηναίος ιστορικός Ξενοφώντας (περ. 427 π.Χ.-355 π.Χ.) αναφέρεται στο βιβλίο του «Οικονομικός»(περ.401π.Χ.) στους κήπους του Κύρου, βασιλιά της Περσίας. Τους είχε δει ο ίδιος όταν πολέμωσε στην Περσία και επηρεασμένος από την ομορφιά τους εισηγήθηκε την μίμηση αυτής της ιδέας για έναν περιφραγμένο κήπο ευχαρίστησης. Τα κύρια χαρακτηριστικά του παράδεισου, όπως αποδίδεται από τον συγγραφέα στα ελληνικά η περσική λέξη *rairi-daēza*, ήταν οι μεγάλες, ευρύχωρες εκτάσεις, η ποικιλία των δέντρων, οπωροφόρων και δασικών, η δημιουργία σκιάδων και μονοπατιών για περιπάτους, οι κρήνες και τα ρυάκια, η παρουσία κάθε είδους φυτών που ευδοκιμούν στο κλίμα της περιοχής, η φροντίδα για πλούσια χρώματα, γεύσεις και ευωδίες, η ύπαρξη μικρών άγριων ζώων, η δυνατότητα ιππασίας. Το μοντέλο αυτό του επίγειου παραδείσου επηρέασε στα κατοπινά χρόνια και τον μογγολικό και τον ισλαμικό εν γένει κήπος.

3. Αρχαία Ελλάδα

Η αρχαία ελληνική λέξη κήπος στην Οδύσσεια χρησιμοποιείται στην περιγραφή του περίφημου κήπου των ανακτόρων του Αλκίνοου, βασιλιά των Φαιάκων, στο σύδεντρο περιβόλι της Πηνελόπης, το οποίο πρόσεχε ο

πιστός δούλος που της χάρισε ο πατέρας της όταν παντρεύτηκε και στο περιβόλι που φροντίζει ο γερο Λαέρτης όταν τον πρωτοσυναντά ο Οδυσσέας κατά την επιστροφή του στην Ιθάκη. Ο Οδυσσέας, αποκαλύπτοντας την πραγματική του ταυτότητα, του θυμίζει πώς, όταν ήταν παιδί, τον ακολουθούσε μέσα στον κήπο και του ζητούσε να του χαρίσει κάθε δέντρο του περιβολιού. Από τα αποσπάσματα αυτά είναι φανερό η αξία που είχε ο κήπος για τον αρχαίο οίκο, ως πηγή προσπορισμού αγαθών και το γεγονός ότι βρισκόταν ήδη σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης από πλευράς σχεδιασμού, λειτουργικότητας και ποικιλίας φυτεύσεων. Η συμβολική τους διάσταση συνδέεται με την αναπαράσταση του πλούτου, την απόλαυση των καρπών της γης και την αισθητική ικανοποίηση που προσφέρουν (ο κήπος στα ανάκτορα του Αλκίνοου). Σε άλλο επίπεδο, σχετίζεται με την έννοια του πειρασμού⁵⁹ και της αποπλάνησης (ο κήπος της Καλυψώς).

Ο Ηρόδοτος τον 5ο αι. π.Χ., αναφέρεται σε μια περιοχή της Μακεδονίας, στους πρόποδες του Βερμίου όρους, γνωστή με το όνομα κήποι Μίδεω του Γορδίου, περίφημοι για τα τριαντάφυλλα που φύονταν εκεί σε άγρια μορφή, με εξήντα πέταλα και μοναδικό άρωμα, «ὁδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων».

Ο δωρικός τύπος της λέξης κῆπος σώζεται σε κείμενα της αρχαϊκής περιόδου (Κυπριακές επιγραφές, Ωδές του Πινδάρου), σε κείμενα της ελληνιστικής περιόδου, όπως τα βουκολικά έργα του Θεόκριτου (Ειδύλλια) και του Μόσχου (Επιτάφιος Βίωνος), στους Δειπνοσοφιστές του Αθήναιου (τέλη 2ου–αρχ. 3ου αι. μ.Χ.) και στην Παλατινή Ανθολογία. Οι σημασίες που έχει σε αυτά τα κείμενα αφορούν σε φυσικούς κήπους που έχουν μια ποιητική και συμβολική διάσταση, όπως στον Ίβυκο τον Ρηγίνο. Οι στίχοι του «Παρθένων κῆπος ἀκήρατος» αναφέρονται στους άβατους και απαραβίαστους κήπους που προστάτευαν οι μυθικές Νύμφες. Στον Πίνδαρο χρησιμοποιείται για να δηλώσει αυτόν τον ξεχωριστό σαν «κήπο» χώρο, όπου πραγματοποιούνταν τα Ολυμπιακά αγωνίσματα. Αλλού, ο ίδιος ποιητής χρησιμοποιεί τη φράση κάπος Χαρίτων με μεταφορική σημασία υποδηλώνοντας την ποιητική τέχνη. Μιας και οι Χάριτες δώριζαν

όλα τα ευχάριστα πράγματα, συνειρμικά γίνεται η σύνδεση με τον κήπο ως μια πολύ ευχάριστη εμπειρία. Ο Πλάτων, σαν απόηχος του Θηβαίου χορικού ποιητή, συσχετίζει σε μια ποιητική μεταφορά τους κήπους που ήταν αφιερωμένοι στις Μούσες με την ομορφιά και τη γλυκύτητα της λυρικής έκφρασης. Η καλλιέργεια ανθόκηπων για την τέρψη των ιδιοκτητών τους άρχισε να διαδίδεται κατά τον 6ο αι. π.Χ. Οι πλούσιοι Αθηναίοι είχαν γύρω από τις κατοικίες τους ωραίους κήπους και επί Κίμωνος (510-449 π.Χ.) φυτεύτηκε στην περιοχή της Ακαδημίας ο πρώτος δημόσιος κήπος με δεντροστοιχίες, κρήνες κλπ.. Ο Πλάτωνας φύτεψε κήπο κοντά στην οικία του που έγινε και έδρα της σχολής του. Επίσης μετά το θάνατο του Αριστοτέλη ο μαθητής του Θεόφραστος αγόρασε κήπο στο Φάληρο όπου έκτισε μουσείο. Από τους ιδιωτικούς κήπους ονομαστός ήταν αυτός του φιλοσόφου Επίκουρου που βρισκόταν κοντά στο Δίπυλο. Εκτός από την Αθήνα, κι άλλες πόλεις ήταν ονομαστές για τους κήπους τους, όπως οι Θήβες στη Βοιωτία, οι Φερές στη Θεσσαλία, η Σικυώνα στην Αργολίδα, κλπ..

Στο επίπεδο συμβολικών τελετουργικών δρωμένων που κάνουν αναφορά σε κήπο εντάσσονται τα Αδώνια, μια αρχαία γιορτή αφιερωμένη στον θάνατο του Άδωνη την οποία πραγματοποιούσαν μόνο γυναίκες. Ένα από τα χαρακτηριστικά της γιορτής ήταν η δημιουργία των «Κήπων του Αδώνιδος». Σε ρηχά καλάθια, κύπελλα ή θραύσματα πηλού έσπερναν φυτά που βλασταίνουν γρήγορα-στάρι, κριθάρι, μαρούλι, μάραθο-και τα πότιζαν καθημερινά για να μεγαλώσουν, είχαν όμως ρηχό ριζικό σύστημα. Αυτά τα μικρά κηπάρια τα ανέβαζαν με σκάλες στις στέγες των σπιτιών και μετά οκτώ ημέρες τα έριχναν στη θάλασσα ή σε ποτάμι .

4. Ρωμαϊκός κόσμος

Οι κήποι αποτέλεσαν αναπόσπαστο κομμάτι της αστικής και της αγροτικής ζωής των Ρωμαίων σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του ρωμαϊκού κράτους. Ιδιαίτερα ο κήπος συνδέθηκε με την ιδέα της βίλλας την οποία εκείνοι επινόησαν, δηλ. το εξοχικό σπίτι που συνδυάζει την ηρεμία της φύσης με τις κηπουρικές και ήπιες γεωργικές ασχολίες⁷⁰. Μια σημαντική μαρτυρία για την καθημερινή ζωή κατά τον 1ο αι. μ.Χ. και ειδικότερα σχετικά με τις ασχολίες στη φύση και στους κήπους είναι οι Επιστολές του Πλίνιου του νεώτερου. Στα προσωπικά αυτά γράμματα, που απευθύνονται σε σημαντικές προσωπικότητες της ρωμαϊκής πολιτείας, ανάμεσα σε άλλα περιγράφει ρωμαϊκές βίλλες με τους κήπους τους, τις χαρές της ζωής στην ύπαιθρο, την απροθυμία των ανθρώπων να παρακολουθήσουν αναγνώσεις συγγραφέων, ένα ρωμαϊκό δείπνο, και άλλα τέτοια στοιχεία που αποτυπώνουν πολύ ρεαλιστικά τα ενδιαφέροντα των καλλιεργημένων και ευκατάστατων Ρωμαίων αυτή τη χρονική περίοδο. Ο κήπος έγινε το σκηνικό και η ευκαιρία για να εκφραστεί το ιδανικό της φυσικής και πνευματικής καλλιέργειας γιατί παρείχε τη δυνατότητα της έκφρασης, της μόρφωσης και του αυτοπροσδιορισμού του ατόμου. Μια φράση του φιλοσόφου, πολιτικού και ρήτορα Μάρκου Τούλιου Κικέρωνα αναδεικνύει το κεντρικό ρόλο που είχαν οι κήποι στη ζωή των επιφανών ανδρών της εποχής: «Εάν έχεις έναν κήπο στη βιβλιοθήκη σου, όλα θα είναι ολοκληρωμένα» (*Si hortum in bibliotheca habes, nihil deerit*)⁷². Είναι σημαντικό να επισημανθούν οι ομοιότητες με την ανάλογη ιδέα που αναπτύχθηκε στον ασιατικό πολιτισμό, όπου επίσης ο κήπος πολυτελούς κατοικίας συνδυάστηκε με τον στοχασμό, τη λογισύνη, την καλλιτεχνική ασχολία και την κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ των μορφωμένων. 33

Στο Pincio, έναν από τους επτά λόφους της Ρώμης, γνωστό για το επιβλητικό ιερό του θεού του πολέμου Mart, το αντίστοιχο με το Πεδίο του Άρεως, αναπτύχθηκαν προς το τέλος της περιόδου της Δημοκρατίας (147-27π.Χ) βίλλες με κήπους που συντηρούσαν οι εύπορες και επιφανείς οικογένειες. Περίφημοι ήταν οι κήποι του Λούκουλλου, γνωστοί ως Horti Lucullani, που εισήγαγαν το μοντέλο του περσικού κήπου στη ρωμαϊκή

κοινωνία. Περιείχαν πολλά εξωτικά φυτά και ήταν στολισμένοι με πολλά αγάλματα. Επίσης ήταν πολύ γνωστοί οι κήποι του ιστορικού Σαλλούστιου (Horti Sallustiani), που κατέλαβαν, με τον καιρό, τεράστια έκταση, οι κήποι του Πομπήιου (Horti Pompeiani), της οικογένειας Ακίλια (Horti Aciliorum), γεγονός που εξηγεί την ονομασία που είχε το Pincio κατά την αρχαιότητα: «Λόφος των κήπων» (Collis Hortulorum). Ακόμη και σήμερα πολλές νεώτερες βίλλες, περίφημες για τους κήπους τους, είναι χτισμένες στην περιοχή αυτή, όπως η Villa Ludovisi, του 17ου αι., που κατέλαβε το χώρο όπου βρισκόταν ο κήπος του Σαλλούστιου, και η Villa Borghese, επίσης του 17ου αι., η τοποθεσία της οποίας ταυτίζεται με τους κήπους του Λούκουλλου.

Στην Πομπηία, τέλος, διασώζονται σπίτια με τοιχογραφίες που απεικονίζουν κήπους. Εξαιτίας του εφήμερου χαρακτήρα των φυσικών κήπων, αυτές οι ζωγραφιές παραδίδουν αξιόλογες πληροφορίες για τις φυτεύσεις που αποτελούνταν από αυτοφυή είδη της Καμπανίας, τη διαμόρφωση του χώρου με αψίδες, κρήνες, σιντριβάνια, τη διακόσμηση με αγάλματα θεοτήτων ή εξωτικών μορφών αιγυπτιακού στυλ, την παρουσία πουλιών εξημερωμένων αλλά και άγριων, για την επίπλωση που χρησιμοποιούνταν στους κομψούς κήπους αναψυχής της πόλης, γνωστούς με την ονομασία *viridaria*. Ωστόσο οι αναπαραστάσεις αυτές έχουν έναν εξιδανικευτικό χαρακτήρα και αποφεύγουν την απόδοση ρεαλιστικών και χρηστικών στοιχείων που θα συναντούσε κανείς στους πραγματικούς κήπους της Πομπηίας.

5. Βυζαντινός πολιτισμός

Η μελέτη των βυζαντινών κήπων έχει μια ανοδική πορεία τα τελευταία τριάντα χρόνια⁸¹ γεγονός που σχετίζεται με το αυξημένο ενδιαφέρον για την καθημερινή ζωή των Βυζαντινών. Οι βυζαντινοί κήποι καταλαμβάνει μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα θέση στην ιστορία των κήπων καθώς διατήρησαν πολλά στοιχεία από την ελληνική και ρωμαϊκή παράδοση για χίλια χρόνια αλλά παράλληλα, στην πορεία ανέπτυξαν νέες καλλιτεχνικές μορφές για να εκφράσουν τον ιδιαίτερο πολιτισμικό τους χαρακτήρα. Οι

περίκλειστοι κήποι της υστεροβυζαντινής περιόδου αναδεικνύουν έναν χαρακτήρα εσωστρέφειας σε αντίθεση προς τους ρωμαϊκούς και πρωτοβυζαντινούς που ανοίγονταν σε πανοραμική θέα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι κήποι της Κωνσταντινούπολης που κυριαρχούσε για πολλούς αιώνες ως η μεγαλύτερη και πλουσιότερη πόλη της χριστιανοσύνης. Εκεί δημιουργήθηκαν πολλοί μοναστηριακοί κήποι που μπορεί να επηρέασαν τους χριστιανικούς κήπους στην Αγγλία, τη Γαλλία, την Ιταλία και άλλα μέρη της Δυτικής Ευρώπης. Σε πολλά τυπικά μοναστηριών αναφέρονται λαχανόκηποι (κήπος, αμπελοκήπιον, κηποτόπιον, κηποπεριβόλιον) μιας και τα λαχανικά αποτελούσαν μία από τις κύριες τροφές των μοναχών. Από τον 7ο αι. ο αναπτυσσόμενος ισλαμικός πολιτισμός δέχτηκε πολλές επιδράσεις από τη βυζαντινή αρχιτεκτονική κήπων που εκφράστηκαν στη διαμόρφωση της αισθητικής του ισλαμικού κήπου. Το αυτοκρατορικό παλάτι είχε λαμπρούς, παραδείσιους κήπους αλλά τα αρχαιολογικά ευρήματα αποκάλυψαν μόνο μια μεγάλη περιφραγμένη αυλή με μωσαϊκά δάπεδα. Οι περισσότερες πληροφορίες προέρχονται από φιλολογικές πηγές (βυζαντινό έπος και ιπποτικό μυθιστόρημα, πρωτοβυζαντινή ποίηση και πεζογραφία, αγιολογικά κείμενα). Στα δομικά χαρακτηριστικά του αυτοκρατορικού κήπου ανήκουν αρδευτικά κανάλια που χρησιμοποιούνταν για τη φύτεμα λουλουδιών και θάμνων σε ορθογώνια κομμάτια γης. Μονοπάτια φαίνεται ότι εναλλάσσονταν με σειρές βλάστησης και νερού. Χρησιμοποιούνταν επίσης διαφορετικά επίπεδα για να δημιουργήσουν αναβαθμίδες και βαθουλωμένους κήπους. Τα φυτά που προτιμούνταν πολύ ήταν από τα άνθη τα τριαντάφυλλα, οι ίριδες, οι μενεξέδες, τα κρίνα και οι νάρκισσοι, από τα αειθαλή, ο κισσός, η μυρτιά, και η δάφνη, από τα οπορωφόρα δέντρα, η μηλιά, η αχλαδιά, η ροδιά, η συκιά, η πορτοκαλιά, η λεμονιά, και το αμπέλι, και από τα σκιερά δέντρα, το πεύκο, ο φοίνικας, η βαλανιδιά, η φτελιά και η φλαμουριά. Οι κήποι ή λειμώνες εντάσσονταν στην φιλοσοφία της Βυζαντινής κοινωνίας και συνδέονται με τον τρόπο αναψυχής τόσο του πραγματικού κόσμου όσο και του επέκεινα αποτελώντας ζωτικό μέρος της κοσμοθεωρίας της εποχής τους.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ

"It is only in our era where the overall attitude of the landscape has emerged as a social necessity. We promote a landscape-art on a scale that was never before conceived in history. It is now justice for Landscape Architecture to be considered the mother of all arts".

Sir Geoffrey Jellicoe

Με τα λόγια αυτά ο γνωστός Άγγλος Αρχιτέκτονας Τοπίου, **Sir Geoffrey Jellicoe**, δε δηλώνει τίποτα παραπάνω από την εξαιρετική σημασία που έχει στις μέρες μας η σωστή και δίκαιη αντιμετώπιση του Τοπίου, σε τέτοιο βαθμό μάλιστα ώστε να ξεφεύγει από την αναγκαιότητα του να γίνεται κατ' αυτόν τον τρόπο, και να περνάει πλέον στη σφαίρα της τέχνης. Να θεωρείται, όπως ο ίδιος λέει, η μητέρα όλων των τεχνών.

Η Αρχιτεκτονική Τοπίου είναι ένα πεδίο δράσης διεπιστημονικό. Περιλαμβάνει την επιστήμη της Γεωγραφίας, των Μαθηματικών, της Μηχανικής, την Τέχνη, την Κηπευτική, τις Κοινωνικές Επιστήμες (περιβαλλοντική ψυχολογία) και τέλος την ίδια την Αρχιτεκτονική. Περιλαμβάνει την ανάλυση, τον προγραμματισμό, το σχεδιασμό και τη διαχείριση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Συνδιαλέγεται με τον όρο βιωσιμότητα και τον καθιστά πρωταγωνιστή σε όλες της τις εκδηλώσεις και εφαρμογές.

Ο Αρχιτέκτονας Τοπίου ασχολείται με το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων μικρής και μεγάλης κλίμακας, στο αστικό και φυσικό τοπίο, χρησιμοποιώντας και συνδυάζοντας φυσικά και τεχνητά υλικά ταυτόχρονα. **Σκοπός** του είναι οι στρατηγικές, άμεσες παρεμβάσεις στο τοπίο, τόσο στο φυσικό, όσο και στο δομημένο, με σκοπό ένα βιώσιμο και ολιστικό αποτέλεσμα.

Ο όρος «Αρχιτεκτονική Τοπίου» επινοήθηκε το 1828 από το Σκοτσέζο Gilbert Laing Meason* και χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως επαγγελματικός τίτλος για τον Frederick Law Olmsted* το 1863.

Πριν από το 1800, αυτό που σήμερα ονομάζουμε Αρχιτεκτονική Τοπίου, δεν ήταν κάτι παραπάνω από κηπουρική και σχεδιασμό των υπαίθριων χώρων των παλατιών, των αρχοντικών, κυβερνητικών και θρησκευτικών συνόλων και κέντρων. Εξαιρετικό παράδειγμα αποτελεί η δουλεία του Andre Le Notre*, στη Γαλλία, από τους πρωτοπόρους

Αρχιτέκτονες Τοπίου, με κορυφαία έργα όπως στο "Vaux-le-Vicomte" και ο κήπος των Βερσαλλιών για τον βασιλιά της Γαλλίας Louis XIV. Λίγο αργότερα (19^ο αιώνα) ακολούθησε ο Αρχιτέκτονας Τοπίου Frederick Low Olmsted και η Beatrix Farrand, στην Αμερική, οι οποίοι μαζί με άλλους ίδρυσαν την Αμερικανική Ένωση Αρχιτεκτόνων Τοπίου (ASLA), το 1899, ενώ μισό αιώνα αργότερα (1949) ιδρύθηκε ο Διεθνής Οργανισμός Αρχιτεκτόνων Τοπίου (IFLA). Εξέχουσες παρουσίες ήταν οι William Kent, Lancelot Brown και Humphrey Repton.

Τον **19^ο αιώνα** ο αστικός σχεδιασμός απέκτησε σημαντικότερο ρόλο από τη διαμόρφωση κήπων και υπαίθριων χώρων, με τη λογική του χώρου αναψυχής. Ως αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης, έχουμε την επόμενη μορφή που πήρε η Αρχιτεκτονική Τοπίου, που αποτελεί πλέον ένα συνονθύλευμα της παραδοσιακής κηπουρικής και σχεδιασμού κήπων με την ολική αντιμετώπιση του αστικού τοπίου ως προς το σχεδιασμό και τη συνολική του οργάνωση, σε πολύ μεγαλύτερη πια κλίμακα. Η Gertrude Jekyll και ο Frederick Law Olmsted (σχεδιασμός του Central Park, στη Νέα Υόρκη) είναι δύο από τα σημαντικότερα ονόματα Αρχιτεκτόνων Τοπίου της εποχής.

Τον **20^ο αιώνα** η Αρχιτεκτονική Τοπίου εξελίσσεται αδιάκοπα και σχετίζεται με διάφορα καλλιτεχνικά και όχι μόνο κινήματα και επιρροές που κάνουν την εμφάνισή τους εκείνη την περίοδο. Σημαντικά ονόματα Αρχιτεκτόνων Τοπίου εμφανίζονται στην Αμερική, όπως:

- Thomas Church, ο Fletcher Steel, στη Βραζιλία
- Roberto Burle Marx, Antonio Gaudi στην Ισπανία κ.α.

Εικόνα 1: Roberto Burle Marx, **Safra Bank garden**, Sao Paulo, 1982

Από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα μέχρι τις μέρες μας κάνουν την εμφάνισή τους αξιόλογοι Αρχιτέκτονες Τοπίου από όλο τον κόσμο. Σημαντικό έργο έχουν παράξει οι εξής:

Martha Schwartz , Edward Durrell Stone, Dan Kiley, Jens Jensen, West 8, Ian MacHary*, Yuishi Kogazawa, Camille Kelly, Hideo Sasaki, Kim Wilkie, Ken Smith, Fernando Caruncho, Kathrin Gustafson, Steve Martino, Andrea Cochran κ.ά.

Εικόνα 2 (αριστερά): Martha Schwartz, **Grand Canal Square**, Δουβλίνο, 2010

Εικόνα 3 (δεξιά): Hideo Sasaki, **Detroit Riverfront Civic Center Promenade**, ΗΠΑ, 2001

Θα πρέπει, τέλος, να σημειωθεί πως με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, που έλαβε χώρα στη Φλωρεντία το 2000, αυτό θεωρείται ως ένα αναγνωρισμένο «αγαθό», ανεξάρτητα από την πραγματική αξία του και από προκαθορισμένους κανόνες ομορφιάς, το οποίο προστατεύεται νομικά.

- **Sir Geoffrey Jellicoe (1900-1996):** Αρχιτέκτων Τοπίου, Αρχιτέκτονας, Συγγραφέας. Σήμερα θεωρείται ο σημαντικότερος Άγγλος Αρχιτέκτονας Τοπίου της γενιάς του.
- **Gilbert Laing Meason (1769-1832):** Σκοτσέζος ευγενής που εμπνεύστηκε τον όρο «Αρχιτεκτονική Τοπίου».
- **Andre Le Notre (1613-1700):** Γάλλος Αρχιτέκτων Τοπίου, έμπιστος του βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου 14^{ου} και εμπνευστής του κήπου των Βερσαλλιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΗΠΟΙ

Ιδιωτικοί κήποι

Εικόνα 5: Ιδιωτικός κήπος κατοικίας

Σχεδιάζουμε τοπία με προσωπικότητα αλλά και διάρκεια στο μέλλον, με σεβασμό στο υφιστάμενο τοπίο της ευρύτερης περιοχής ενός έργου, τοπία καλαίσθητα αλλά και λειτουργικά ανάλογα με τις επιθυμίες του πελάτη μας. Σεβόμαστε το μεσογειακό τοπίο και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου που μελετάμε, αλλά βασιζόμαστε στις σύγχρονες τάσεις και στις νέες τεχνολογίες, δίνοντας μεγάλη έμφαση στη λεπτομέρεια.

Δημόσιοι κήποι

Εικόνα 5: Δημόσιος κήπος μνήμης στο κοιμητήριο Lone Fir, ΗΠΑ(Όρεγκον), 2011

Η μελέτη σε δημόσιους χώρους απαιτεί γνώση και εμπειρία για τις κοινωνικές ομάδες που θα τους επισκεφτούν. Προτείνουμε στους πελάτες μας λύσεις που ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε χώρου και υλοποιούμε τις προτάσεις μας με το δίκτυο των συνεργατών μας. Εργαζόμαστε με οικολογική συνείδηση με στόχο την «αειφόρο ανάπτυξη» των φυτών που προτείνουμε έτσι ώστε να μειώνεται συνεχώς η ανάγκη για συντήρηση αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΙΚΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ

Το αστικό περιβάλλον στην πορεία των χρόνων διαμορφώνετε βάση του φυσικού περιβάλλοντος, της κοινωνίας, του πολιτισμού μας, της οικονομίας της κάθε εποχής και άλλων παραγόντων που ουσιαστικά προσδιορίζουν τα πλαίσια της αρχιτεκτονικής δραστηριότητας.

Το αστικό περιβάλλον στην πορεία των χρόνων διαμορφώνετε βάση του φυσικού περιβάλλοντος, της κοινωνίας, του πολιτισμού μας, της οικονομίας της κάθε εποχής και άλλων παραγόντων που ουσιαστικά προσδιορίζουν τα πλαίσια της αρχιτεκτονικής δραστηριότητας.

Σε πόλεις όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη αλλά και σχεδόν το κάθε κέντρο επαρχιακής μεγάλης πόλης καθρεφτίζει τα αποτελέσματα μιας εποχής που την χαρακτηρίζει το έντονο πυκνοδομημένο περιβάλλον με σχεδόν μηδενικούς χώρους πρασίνου. Τα μόνα ψεγάδια ελεύθερου χώρου είναι συνήθως τα εσωτερικά των οικοδομικών τετραγώνων, οι γνωστοί ακάλυπτοι.

Άλλωστε, ο μεγάλος χώρος πρασίνου σήμερα είναι είδος πολυτελείας, τόσο ακριβό και περιορισμένο στις πόλεις, ώστε είναι λογικό να απολαμβάνει και να εκμεταλλεύεται κανείς κάθε εκατοστό που διαθέτει. Η αξιοποίηση κάθε εξωτερικού χώρου, από το προβάζι ενός παράθυρου, ή τη σκεπή, το μπαλκόνι ή την αυλή, είναι ένας απολαυστικός και κομψός τρόπος για να μεγαλώσουμε τις διαστάσεις του σπιτιού-διαμερίσματός μας.

Σε πολλούς από εμάς η λέξη «κήπος» φέρνει στο μυαλό εικόνες εκτάσεων με χλοοτάπητα, μακριές μπορντούρες θάμνων ή άλλων μικρότερων φυτών, πισίνα, επιφάνειες με χώμα, μεγάλα δένδρα και κάθε κατασκευή που χαρακτηρίζει ένα όμορφο κήπο. Έτσι, όταν βρούμε ένα μικροσκοπικό χώρο, όλοι μας πολύ συχνά, στριμώχνουμε εκεί όλα τα πατροπαράδοτα στοιχεία που συνιστούν ένα μεγάλο κήπο, σε μικρή κλίμακα.

Το αποτέλεσμα είναι να φορτώσουμε τον χώρο μας με τόσα στοιχεία που τελικά μας προκαλούν πονοκέφαλο.

Για να αξιοποιηθεί πλήρως ένας μικρός χώρος, είναι απαραίτητο να απαλλαγούμε από τις προκαταλήψεις που τυχόν έχουμε για τη φύση ενός κήπου: πού πρέπει να γίνει και τι πρέπει ή δεν πρέπει να περιέχει.

Αρχικά πρέπει να κατανοήσουμε ότι ο κήπος είναι για τους ανθρώπους και όχι για τα φυτά. Όλα τα είδη τεχνικής και τα στοιχεία μπορεί να συνδυαστούν για να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα και το φύτεμα είναι απλά ένα από αυτά τα στοιχεία.

Ο κήπος μας μπορεί να περιέχει ελάχιστα στοιχεία αναφοράς και ένα μίνιμουμ φυτών και αν φωτίζεται τη νύχτα θα έχουμε πραγματικά ένα πολύ όμορφο περιβάλλον. Αντίθετα μπορεί να είναι μια μεγάλη ατραξιόν η δημιουργία μιας πραγματικής ζούγκλας σε ένα μικρό και ανήλιο χώρο σε αστική περιοχή, που όχι μόνο θα απαλύνει το γενικό περιβάλλον, αλλά η συντήρηση και περιποίηση της, ειδικά αν χρησιμοποιήσουμε διάφορα είδη αρωματικών φυτών που υπάρχουν πλούσια στην ελληνική χλωρίδα, θα είναι αληθινά θεραπευτική για εμάς.

Το κλειδί για να αντιληφθούμε τις δυνατότητες που έχει ένας μικρός χώρος που διαθέτουμε, από αισθητική και πρακτική άποψη, είναι η σχεδίαση, που περιλαμβάνει τη διαμόρφωση και τη διακόσμηση του, έτσι που να ταιριάζει στον τρόπο ζωής μας και στο χαρακτήρα του σπιτιού μας και του περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκεται.

Τέτοιες περιπτώσεις συναντάμε καθημερινά στην πόλη μας και πραγματικά η μεταμόρφωση ενός άδειου μικρού χώρου και πολλές συχνά αποθηκευτικού χώρου των ενοίκων, σε κήπο αναζωογονεί όλους μας.

Ο κήπος, ακόμα και μικρός να είναι, έχει μεγάλη δύναμη ώστε να μπορεί να δώσει νέα πνοή και ευχάριστες δραστηριότητες στην ζωή μας. Ένας καλοσχεδιασμένος μικρός κήπος που εκμεταλλεύεται κάθε σημαντικό στοιχείο του περιβάλλοντός του μπορεί να δώσει την αίσθηση ότι αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου χώρου.

Η αποφυγή πολλών ελκυστικών στοιχείων δημιουργεί ηρεμία και χαλάρωση στο μάτι μας ενώ παράλληλα αποφεύγουμε τον μεταξύ τους ανταγωνισμό.

Η απλότητα που πρέπει να κυριαρχεί δεν μας αποκλείει τον πλούσιο σε φυτά κήπο αλλά το πνιγμένο σε στοιχεία αναφοράς και κουραστικό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΥΠΟΙ ΚΗΠΩΝ

Το ύφος του μικρού κήπου

Κριτήρια διαμόρφωσης στιλ στον κήπο:

- εθνικά
- τοπικά
- σχεδιαστικά
- κλιματολογικά

Είδη κήπων:

- λειτουργικοί
- αισθητικοί
- οικογενειακοί
- κλασικοί

Έργα μικρής κλίμακας

1. Κήποι κατοικιών
2. Κήποι σχολείων
3. Κήποι ευαγών ιδρυμάτων
4. Παιδικές χαρές
5. Πεζόδρομοι
6. Χώροι στάθμευσης οχημάτων
7. Πάρκα πόλεων και πλατείες
8. Αξιοποίηση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΦΥΤΕΥΣΗ ΣΕ ΜΙΚΡΟΥΣ ΑΣΤΙΚΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ

ΔΕΝΤΡΑ

Άρκευθος κοινή	Ελάτη Κεφαληνίας	Ιτιά Λευκή	Λεύκη Λευκή	Πεύκη θαλασσιά
Άρκευθος Μακρόκαρπα	Ελάτη λευκή	Καστανιά	Λεύκη Ορθόκλαδη	Πεύκη μαύρη
Άρια ή Δρύς	Ελιά	Κουτσουπιά	Ούλμος ή Πεδινή φτελιά	Πεύκη τραχεία
Δρύς Χνωώδης	Ιπποκαστανιά Λευκή	Κράταιγος	Οξυά	Πλάτανος
Ελαίαγνος	Ιπποκαστανιά Ρόδινη	Κυπαρίσσι Αειθαλής	Πεύκη ήμερη	Σόρβος
Φιλύρα	Φράξος	Χαμαίροπας	Χαρουπιά	

ΘΑΜΝΟΙ

Βερβερίδα	Ίλεξ	Μηδική Δενδρώδης	Πυράκανθος	Σχίνος
Βιβούρνο το Αειθαλής	Ιπποφαές	Μυρτιά	Ροδιά Καλλωπιστική	Τάμαριξ Αλμυρίκι
Βιβούρνο το χιονόσφαιρα	Κράνια	Πικροδάφνη	Ρούσκος ή κρυφός έρωτας	
Δάφνη Απόλλωνα	Κύτισος	Πασχαλιά	Σαμπούκος	

Δαφνοκέρασος	Λυγαριά	Πυξός	Σπειραία	
Φιλάδελφος	Υπέρικο	Τεύκριο	Ταξός	

ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΟΙ ΦΥΤΑ

Αιγόκλημα ή Αγιόκλημα	Κισσός	Κληματίδα Αμπελίνα	Περικοκλάδα Ελληνική	Τριανταφυλλιά
--------------------------	--------	-----------------------	-------------------------	---------------

ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ-ΥΠΟΘΑΜΝΟΙ-ΦΡΥΓΑΝΑ

Αγκαραθιά	Γυψοφίλη	Εχίνοπας	Κέντρανθος– Βαλεριάνα	Φασκομηλιά
Άκανθος	Δεντρολίβανο	Θρύμπα	Μενεξές	Χρυσάνθεμο Μεγανθές
Αψιθιά	Δίκταμος	Θυμάρι	Σπάρτο	
Γαρύφαλλο	Έβενος	Ίβηρη	Στατική	
Γεράνιο	Ελίχρυσο	Καμπανούλα	Στάχυς	

ΕΤΗΣΙΑ (άνοιξης και καλοκαιριού)

Άλυσσο	Αντίρρινο Σκυλάκι	ή Το τρίχρωμο ή πανσές	Κονβόλβουλος
Βασιλικός	Ίβηρη	Καλενδούλα	

ΜΕΡΟΣ II

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΤΡΑ

Τρόποι χρήσης των δέντρων την κηποτεχνία και αρχιτεκτονική τοπίου:

Μοναχικά: Ως στοιχεία εστίασης για να τονίσουν ενδιάμεσο σημείο, δέντρα με ιδιαίτερη καλλωπιστική αξία ως προς την μορφή, φύλλωμα άνθη, κ.α. χαρακτηριστικά, καθώς και δέντρα σε σχήμα ομπρέλας για την δημιουργία σκιάς.

Ομαδικά: Για την δημιουργία αλυσυλλίων.

Συστάδες δέντρων: Για οπτικοακουστική μόνωση, ενώ η συγκαλλιέργεια με θάμνους μας δίνει εντυπωσιακά φυτικοανθικά αμφιθεάτρα.

Δεντροστοιχιών: Δίνοντας την αίσθηση της ομορφιάς και της γαλήνης.

1.1 Άркеυθος Κοινή *Juniperus communis* (Cupressaceae)

Αειθαλές δένδρο συνήθως 2-5μέτρα (μ.) και φτάνει και τα 12μ. υπάρχουν όμως και ποικιλίες θαμνοειδείς, νάνες και κρεμοκλαδείς, που το ύψος τους κυμαίνεται από 0,60-1,20μ. Είναι κατάλληλο για δενδροφυτεύσεις φτωχών και ξηρών εδαφών και χρησιμοποιείται ιδιαίτερα σε αρχαιολογικούς και τουριστικούς χώρους. Αντέχει σε μολυσμένο περιβάλλον γι' αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε περιοχές κοντά σε εργοστάσια, λατομεία και ορυχεία.

Χρήση: Συνίσταται για την αρχιτεκτονική πάρκων και κήπων επαύλεων εξαιτίας της ιδιαίτερα όμορφης κόμης και φυλλώματος, προσδίδοντας στο τοπίο μια ιδιαίτερη έμφαση. Οι χαμηλές ποικιλίες του μπορούν να διανθίσουν ένα βραχόκηπο ή να απαρτίζουν εδαφοκάλυψη σε πρηνή δημοσίων δρόμων, κήπων ή πάρκων. Τέλος,

είναι κατάλληλο για περιφερειακή φύτευση σε οικόπεδα, κήπους ή πάρκα ως φυτικός ανεμοφράκτης.

1.2 Άρκευθος μακρόκαρπα *Juniperus macrocarpa* (Cupressaceae)

Αειθαλής θάμνος ή δέντρο που φτάνει έως 10μ. ύψος. Ιθαγενές της Ευρώπης. Στην χώρα μας απαντάται αυτοφυές σε παραλίες και πετρώδεις εκτάσεις μικρού υψομέτρου. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία και στην αλατότητα.

Χρήση: Συνίσταται για την αρχιτεκτονική πάρκων και κήπων επαύλεων εξαιτίας της ιδιαίτερα όμορφης κόμης (σφαιρικής) και φυλλώματος, προσδίδοντας στο τοπίο μια ιδιαίτερη έμφαση. Κατάλληλο φυτό για τη χρήση σε κήπους και πάρκα που βρίσκονται κοντά σε *παραθαλάσσιες περιοχές* και για περιφερειακή φύτευση σε οικόπεδα, κήπους ή πάρκα ως φυτικός ανεμοφράκτης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αντοχής στην αλατότητα αποτελεί το Γαϊδουρονήσι, που το μόνο δέντρο που αναπτύσσεται είναι η Άρκευθος.

1.3 Αριά ή Δρύς (ή Αζίλακας) *Quercus ilex* (Fagaceae)

Αειθαλές δέντρο ιθαγενές των παραμεσόγειων χωρών, που υπάρχει αυτοφυές στην Ελλάδα. Φτάνει τα 20μ. χωρίς καλλωπιστική αξία αλλά με πλούσιο και δίχρωμο φύλλωμα. Αξίζει να σημειωθεί η αντοχή της στην αλατότητα και στη ξηρασία, ενώ είναι ευπαθής στις χαμηλές θερμοκρασίες. Στο νομό Ηρακλείου αυτοφύεται στα βουνά δημιουργώντας δάση.

Χρήση: Με το αειθαλές φύλλωμα και την πλατιά της κόμη δημιουργεί πυκνή σκιά. Προσφέρεται για τη δημιουργία αλσυλλίων, καθώς και ως μεμονωμένο για τη δημιουργία φόντου ή σκιάς. Συνίσταται για περιμετρική φύτευση σε αποστάσεις 3-4 μέτρων, σε οικόπεδα και πάρκα, προσφέροντας ταυτόχρονα μια προστασία από τον αέρα και σε δεντροστοιχίες πόλεων και εθνικών οδών.

1.4 Δρύς Χνοώδης *Quercus pubescens* (Fagaceae)

Είναι ένα φυλλοβόλο δένδρο ιθαγενές της νοτιάς Ευρώπης, Κριμαίας, Καυκάσου, Μικράς Ασίας και σχεδόν ολόκληρης της Ελλάδας. Το ύψος του φτάνει τα 20μ. ενώ η κόμη του είναι σφαιρική και πολύ πυκνή. Μπορεί να αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη αλλά προτιμά τα θερμά και καλά ηλιαζόμενα. Είναι ανθεκτικό σε μύκητες και στα περισσότερα έντομα.

Χρήση: Σχηματίζει πολύ όμορφες δεντροστοιχίες σε πάρκα, εθνικούς δρόμους καθώς και χώρους στάθμευσης. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για σχηματισμό αλσουλίων. Για αναδάσωση λοφωδών και ορεινών περιοχών, καθώς και σε κεκλιμένα ή επιχωματωμένα εδάφη θερμών περιοχών. Μπορεί να αποτελέσει ισχυρό ανεμοφράκτη αν φυτευτεί πυκνά στην περιφέρεια οικοπέδων, ενώ

ταυτόχρονα δημιουργεί μία όμορφη αίσθηση βάθους. Τέλος, μπορεί να προσφέρει οπτική και ακουστική μόνωση, είτε σε ιδιωτικούς, είτε σε δημόσιους χώρους.

1.5 Ελαίαγνος *Elaeagnus angustifolia* (Elaeagnaceae)

Φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της νότιας Ευρώπης που στη χώρα μας καλλιεργείται με επιτυχία. Αν και είναι αρκετά γνωστό δέντρο, πρέπει να διαφημιστεί περισσότερο από τους φυτωριούχους για την μεγάλη του αντοχή στα ξερά ή υγρά εδάφη, καθώς και στα αλατούχα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Ο ασημογκρί χρωματισμός του φυλλώματός του και η κρεμοκλαδής εμφάνιση κάποιων ποικιλιών είναι ένα ιδιαίτερο διακοσμητικό στοιχείο για την αρχιτεκτονική τοπίου.

Χρήση: Μεμονωμένο στο βάθος ανοιχτών πράσινων εκτάσεων, δημιουργεί επιβλητικό φόντο, ενώ η συγκαλλιέργεια του με άλλα δέντρα ή θάμνους δημιουργεί εντυπωσιακά φυτικοανθικά αμφιθέατρα. Είναι κατάλληλο δένδρο για πάρκα, κήπους επαύλεων και σπιτιών, τόσο για τη σκιά που δημιουργεί όσο και για τα αρωματικά άνθη του. Τέλος, λόγω της αντοχής

του στα υδροσταγονίδια της θάλασσας, αποτελεί την ιδανική λύση για παραθαλάσσιες περιοχές, στις οποίες αναπτύσσεται όσο λίγα δέντρα ή θάμνοι.

1.6 Ελάτη Κεφαλληνίας *Abies cephalonica* (Pinaceae)

Αποτελεί αειθαλές δένδρο αυτοφυές στον ελλαδικό χώρο και κυρίως στις περιοχές της Πελοποννήσου και της Κεφαλληνίας. Αναπτύσσεται αργά και ευδοκimeί σε γόνιμο, χαλαρό και σχετικά υγρό έδαφος. Παρόλα αυτά μπορεί να αναπτυχθεί ακόμα και σε ασβεστολιθικά πετρώματα καθώς έχει δυνατό και βαθύ ριζικό σύστημα. Είναι ανθεκτικό σε χαμηλές θερμοκρασίες και ασθένειες.

Χρήση: Κατάλληλο για αίθρια και καθιστικά κήπων καθώς και για κάλυψη τοίχων αντιστήριξης και άλλων αντιαισθητικών επιφανειών. Συνίσταται σε περιμετρική φύτευση σε οικόπεδα καθώς και σε τουριστικούς, αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και εκκλησίες. Μπορεί να φυτευτεί και μεμονωμένα σε χλοοτάπητες καθώς και να απαρτίζει αλσύλλια φυλλοβόλων και αειθαλών δένδρων.

1.7 Ελάτη Λευκή *Abies alba* (Pinaceae)

Αποτελεί πυραμιδοειδές ή κυλινδρικό αειθαλές δένδρο που είναι αυτοφυές στον ελλαδικό χώρο. Φτάνει συνήθως τα 30-40μ. Αναπτύσσεται αργά και είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό στη σκιά, σε χαμηλές θερμοκρασίες και σε ασθένειες. Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη αλλά ευδοκimeί σε βαθιά και γόνιμα.

Χρήση: Μπορεί να σχηματίσει δενδροστοιχίες σε πόλεις με υψόμετρο ή να τοποθετηθεί σε κέντρο πλατείας ή πάρκου όπου δύναται να στολιστεί κατά τις εορτές των Χριστουγέννων. Συνίσταται η χρήση του σε δημιουργία αλσυλλίων. Αποτελεί επιλογή και για αρχαιολογικούς ή τουριστικούς χώρους. Σε ιδιωτικούς κήπους μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αίθρια ή καθιστικά καθώς και για την κάλυψη

αντισταθμητικών επιφανειών ή τοίχων αντιστήριξης. Τέλος, η χρήση του περιφερειακά σε οικόπεδα κήπους ή πάρκα μπορεί να δώσει εξαίσια αίσθηση βάθους στο τοπίο.

1.8 Ελιά *Olea europea* (Oleaceae)

Η ελιά είναι δένδρο αειθαλές, με ύψος 6 έως 12μ. ή και περισσότερο. Αποτελεί οπωροφόρο δένδρο παρόλα αυτά συμπεριλαμβάνεται στα καλλωπιστικά, εξαιτίας του όμορφου φυλλώματος και της ιδιαίτερης εμφάνισής της. Έχει μέτρια ανάπτυξη σε όλα τα εδάφη ακόμα και στα σχετικά ξηρά, πτωχά, χαλκώδη ή ασβεστώδη. Ευδοκίμει όμως σε αμμοπηλώδη εδάφη. Είναι ανθεκτική σε ξηρασία και ζέστη καθώς και στους ισχυρούς ανέμους αλλά είναι ιδιαίτερα ευπαθής σε χαμηλές θερμοκρασίες.

Χρήση: Χρησιμοποιείται σε εκκλησίες και αρχαιολογικούς χώρους. Ο ασημένιος χρωματισμός των φύλλων της δημιουργεί ωραία αντίθεση σε χλοοτάπητες, όπου μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένη. Μπορεί να σχηματίσει ανθεκτικό ανεμοφράκτη, ενώ η αντοχή της σε ξηρασία και σκόνη την κάνουν ιδανική για πόλεις, όπως η Αθήνα όπου και χρησιμοποιείται ευρέως. Οι ελάχιστες καλλιεργητικές φροντίδες που απαιτεί την κάνουν ιδανική για αρκετές χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίων.

1.9 Ιπποκαστανιά Λευκή *Aesculus hippocastanum* (Hippocastanaceae)

Αποτελεί φυλλοβόλο δένδρο που αυτοφύεται σε βουνά της βοριοδυτικής Ελλάδας και της Αλβανίας. Αναπτύσσεται αργά και δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες αρκεί να αρδεύεται κανονικά. Είναι ευπαθές στα ασβεστούχα θερμά και ξηρά εδάφη ενώ αντέχει πάρα πολύ στο ψύχος (μέχρι και -30 C).

Χρήση: Η ιπποκαστανιά σχηματίζει όμορφες δενδροστοιχίες σε πάρκα και δημόσιους δρόμους υγρών και ορεινών περιοχών. Φυτευόμενο σε αλσύλλια δημιουργεί πολύ πυκνή σκιά το καλοκαίρι ενώ το χειμώνα επιτρέπει στις ακτίνες του ηλίου να περνούν το φύλλωμα του. Ενώ

φυτευόμενο σε ανοικτές πράσινες εκτάσεις. δημιουργεί ένα όμορφο φόντο. Χρησιμοποιείται συχνά σε χώρους στάθμευσης, σε τουριστικούς και αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και εκκλησίες, ενώ προσφέρει οπτική και ακουστική μόνωση.

1.10 Ιπποκαστανιά Ρόδινη *Aesculus x carnea* (Hippocastanaceae)

Είναι φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Αποτελεί υβρίδιο μεταξύ της λευκής και της θαμνώδους ιπποκαστανιάς. Ευδοκίμει σε βαθιά πλούσια και ελαφρά όξινα εδάφη. Προτιμά τα δροσερά κλίματα, καθώς στα θερμά και ξηρά χάνει το φύλλωμα της πριν λήξει το καλοκαίρι. Δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες παρά μόνο επαρκή άρδευση. Το κλάδεμα δεν είναι βοηθητικό αρκεί μόνο το καθάρισμα των ξερών κλαδιών. Είναι ιδιαίτερα ανθεκτική σε χαμηλές θερμοκρασίες (έως και -40 C). Είναι ευπαθής σε ασβεστούχα θερμά και ξηρά εδάφη όπου συνήθως ξεραίνεται.

Χρήση: Έχει ιδιαίτερη καλλωπιστική αξία λόγω του πυκνού φυλλώματος της επιβλητικής εμφάνισης και της εντυπωσιακής της άνθησης. Συνιστάται σε μεγάλα πάρκα, για δενδροστοιχίες μεγάλων λεωφόρων αλλά και μεμονωμένα σε μεγάλες χλωώδεις εκτάσεις ώστε να τονίζεται τόσο το σχήμα όσο και το χρώμα της. Η ιπποκαστανιά ανήκει στα φυτά που στη σκιά δεν αναπτύσσονται άλλα φυτά. Έτσι θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση της σε μικρούς κήπους αλλά και η φύτευση μικρών φυτών δίπλα της καθώς δημιουργείται η αίσθηση ότι το φυτό ασφυκτιά. Συνδυάζεται ιδιαίτερα με το βιβούρνο χιονόσφαιρα καθώς τα λευκά άνθη του δημιουργούν όμορφη αντίθεση με τα ρόδινα άνθη της ιπποκαστανιάς. Είναι κατάλληλο για περιφερειακή φύτευση σε οικόπεδα και πάρκα γιατί εκτός της δημιουργίας της αίσθησης βάθους, αποτελεί ανεμοφράκτη και προσφέρει οπτική και ακουστική μόνωση. Τέλος αποτελεί πολύ καλή επιλογή για αρχαιολογικούς και τουριστικούς χώρους προσδίδοντας γραφικότητα στο τοπίο.

1.11 Ιτιά Λευκή *Salix alba* (Salicaceae)

Φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της Ευρώπης από τις σκανδιναβικές χώρες μέχρι την Μεσόγειο. Στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές σε όλα σχεδόν τα ποτάμια και τις ρεματιές. Το ύψος του μπορεί να φτάσει τα 25μ με πλούσια και ζωηρή βλάστηση. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα φύλλα, με γκριζοπράσινο ή ασημοπράσινο χρώμα στην κάτω επιφάνεια, καθώς και από το χρώμα των κλαδιών που είναι καφέ, κόκκινα και κίτρινα, ανάλογα την ποικιλία. Με αυτόν τον τρόπο βλέπουμε διάφορα χρώματα πάνω σε αυτό το φυτό καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Είναι φυτό με πολύ γρήγορη ανάπτυξη και πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -45 οC).

Χρήση: Ιδανικό φυτό για μέρη με δυσμενείς κλιματολογικούς παράγοντες, όπου δεν ευδοκιμεί η κρεμοκλαδής ιτιά. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πάρκα για την δημιουργία αλσουλίων, δενδροστοιχιών καθώς και ανεμοφρακτών, ιδίως σε υγρά εδάφη όπου άλλα δένδρα υποφέρουν. Τέλος, με μεμονωμένη φύτευση σε χλοοτάπητα προσφέρει πυκνή σκιά που θα απολαύσουν οι επισκέπτες τους καλοκαιρινούς μήνες.

1.12 Καστανιά *Castanea sativa* (Fagaceae)

Φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της νότιας Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυής στα περισσότερα βουνά της βόρειας Ελλάδας. Ανθεκτικό στο κρύο, ενώ απαιτεί ημισκιερά μέρη παρά το γεγονός ότι αυτοφύεται σε ηλιαζόμενες, θερμές και υπήνεμες περιοχές.

Χρήση: Συνιστάται να φυτεύεται μπροστά από κτίρια ορεινών περιοχών, που διακοσμεί πολύ πρωτότυπα, ενώ με την επιβλητική εμφάνιση και την ωραία κόμη του μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένο μέσα σε χλοοτάπητα. Γενικά, είναι κατάλληλο για την δημιουργία πρασίνου σε ορεινές περιοχές που την στερούνται, όπως δημιουργία

αλσουλίων ή αναδασώσεις περιοχών που καταστρέφονται λόγω των διαβρώσεων κ.ά.

1.13 Κουτσουπιά *Cercis siliquastrum* (Leguminosae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές σε όλα σχεδόν τα βουνά. Είναι πολύ ανθεκτικό στη ξηρασία, τους ισχυρούς ανέμους και τις χαμηλές θερμοκρασίες (μέχρι -25 οC). Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα πολύ όμορφα ρόδινα άνθη του, η έκπτυξη των οποίων γίνεται την άνοιξη πριν από του φυλλώματος και διαρκεί έως δύο μήνες περίπου.

Χρήση: Η ανοιξιάτικη άνθηση μας δίνει τη δυνατότητα της φύτευσής του μέσα σε χλοοτάπητα για να δημιουργήσουμε ρόδινες κηλίδες. Ο συνδυασμός του με άλλα δέντρα ή θάμνους δημιουργεί εντυπωσιακά ανθικά αμφιθέατρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι κατάλληλο φυτό για επικλινή εδάφη, τα οποία και προστατεύει από τις διαβρώσεις. Χρησιμοποιείται σε δεντροστοιχίες. Λόγω της οριζόντιας ανάπτυξης των βλαστών του, μπορεί με κατάλληλο κλάδεμα να διαμορφωθεί σε καταπληκτικό δέντρο σκιάς.

1.14 Κράταιγος *Grataegus monogyna* (Rosaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας είναι ελάχιστα γνωστό και θα πρέπει να παραχθεί και να διαδοθεί περισσότερο από τους φυτωριούχους. Είναι ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -30 οC) και στους ισχυρούς βόρειους ανέμους, ενώ αν και ευδοκίμει σε γόνιμα εδάφη, μπορεί να αναπτυχθεί άριστα και στα ξηρά και πετρώδη.

Χρήση: Προβάλλεται επιβλητικά φυτευόμενο μπροστά από κτίρια. Είναι κατάλληλο δένδρο για ανεμοφράκτες φυτευόμενο ανά μέτρο, ενώ με αραιότερη φύτευση πετυχαίνουμε πρωτότυπες δενδροστοιχίες σε πάρκα και δρόμους πόλεων. Τέλος μπορεί να συγκαλλιεργηθεί με άλλους θάμνους και πολυετή ποώδη, στο βάθος όμως, για την δημιουργία φυτικών αμφιθεάτρων.

1.15 Κυπαρίσσι Αειθαλές *Cupressus sempervirens* (Cupressaceae)

Αποτελεί αειθαλές δένδρο, ύψους 12 έως 30μ. ανάλογα με την ποικιλία. Στη νεαρή ηλικία αναπτύσσεται γρήγορα ενώ αργότερα η ανάπτυξη του επιβραδύνεται. Έχει ελάχιστες απαιτήσεις σε φροντίδα και αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη προτιμώντας τα βαθιά και ηλιαζόμενα. Είναι πολύ ανθεκτικό σε δυσμενείς οικολογικούς παράγοντες και μπορεί να αντέχει σε ισχυρούς ανέμους, υψηλές αλλά και χαμηλές θερμοκρασίες, καθώς και σε μολυσμένη ατμόσφαιρα.

Χρήση: Τα ορθόκλαδα κυπαρίσσια είναι πολύ χρήσιμα στην αρχιτεκτονική καθώς δημιουργούν μια πολύ όμορφη αντίθεση τοποθετούμενα σε λευκά κτίρια ή και σε αίθρια. Η περιφερειακή φύτευσή τους σε οικόπεδα δίνει κάλυψη σε τυχόν αντιαισθητικές επιφάνειες και χαρίζει μια υπέροχη αίσθηση βάθους στο χώρο.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε δημιουργία αλσυλλίων αλλά και κατά συστάδες σε κήπους, πάρκα, εκκλησίες, τουριστικούς και αρχαιολογικούς χώρους. Σχηματίζουν δυνατούς και ωραίους ανεμοφράκτες σε πάρκα, σε παιδικές χαρές, σε γήπεδα αθλοπαιδιών, για τα οπωροφόρα και σε καλλιέργειες. Τέλος, αποτελεί κατάλληλο φυτό για οπτική και ακουστική μόνωση.

1.16 Λεύκη Λευκή *Populus alba* (Salicaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στην χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές κατά μήκος των ποταμών και ρυακιών καθώς και σε μέρη με πολλή υγρασία. Το ύψος του φτάνει τα 20 με 30μ. Η επιβλητική του εμφάνιση (μεγάλο ύψος) και το χρώμα των φύλλων του (πράσινο στην επάνω και ασημί με λευκό χνούδι στην κάτω επιφάνεια τους), είναι τα χαρακτηριστικά αυτού του φυτού. Η άνθιση του προηγείται της έκπτυξης των φύλλων του. Είναι ανθεκτικό σε παγετό, άνεμο και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Χρήση: Μεμονωμένο ή μαζί με διάφορα δέντρα τονίζουν όμορφα τις οριζόντιες γραμμές των κτηρίων καθώς και τις καμπύλες γραμμές της

κόμης των διαφόρων δέντρων, δημιουργώντας έτσι μία οπτική ισορροπία. Μπορεί να αποτελέσει ωραίο φυτικό ανεμοφράκτη, προσφέροντας ταυτόχρονα οπτική και ακουστική μόνωση. Τέλος, είναι ιδανικό φυτό για την δημιουργία δενδροστοιχιών στους δρόμους *παραθαλάσσιων πόλεων* λόγω της αντοχής του στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

1.17 Λεύκη Ορθόκλαδη *Populus nigra* (Salicaceae)

Φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της Ευρώπης και πολύ γνωστό στη χώρα μας. Είναι πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -15 °C), στους ισχυρούς ανέμους και στα καυσαέρια των πόλεων, ευπαθές όμως στη μεγάλη ξηρασία. Ένα δέντρο που ενώ δεν πιάνει χώρο λόγω της ορθόκλαδης ανάπτυξής του έχει επιβλητική παρουσία στο χώρο λόγω της ζωηρής και πυκνής βλάστησής του. Τα φύλλα του είναι λαμπερά πράσινα και το χειμώνα παίρνουν ένα κίτρινο χρωματισμό.

Χρήση: Μεμονωμένο ή μαζί με διάφορα δέντρα τονίζουν όμορφα τις οριζόντιες γραμμές των κτηρίων καθώς και τις καμπύλες γραμμές της κόμης των διαφόρων δέντρων, δημιουργώντας έτσι μια οπτική ισορροπία. Μπορεί να αποτελέσει ωραίο φυτικό ανεμοφράκτη όταν η φύτευσή του είναι μικρότερη των δύο μέτρων, προσφέροντας ταυτόχρονα οπτική και ακουστική μόνωση. Τέλος είναι ιδανικό φυτό για την δημιουργία δενδροστοιχιών στους δρόμους των πόλεων, λόγω της αντοχής του στους ρύπους.

1.18 Ούλμος ή Πεδινή φτελιά *Ulmus campestris* (Ulmaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές σχεδόν παντού. Πολύ ανθεκτικό και σκληραγωγημένο δένδρο στις δυσμενείς οικολογικές συνθήκες, ενώ αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη. Η πυκνή και ζωηρή βλάστηση με τα βαθυπράσινα φύλλα και τα άνθη πορφυρού χρώματος που εκπύσσονται πριν από τα φύλλα χαρακτηρίζουν το δένδρο αυτό.

Χρήση: Ως μεμονωμένο μέσα σε χλοοτάπητα προβάλλεται εντυπωσιακά, ενώ φυτευόμενο περιμετρικά σε κήπους και πάρκα λειτουργεί ως

ανεμοφράκτης με καλή οπτικοακουστική μόνωση. Ιδανικό δένδρο για αναδασώσεις πεδινών περιοχών που λίγα δένδρα του είδους αντέχουν.

1.19 Οξυά *Fagus sylvatica* (Fagaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές όπου και δημιουργεί ολόκληρα δάση οξυάς. Ανθεκτικό δένδρο στη σκιά και στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -30 °C). Είναι πολύ επιβλητικό δένδρο με το ύψος του να φτάνει και τα 35μ. αλλά συνήθως είναι 15 έως 20. Το κυριότερο όμως χαρακτηριστικό του είναι η πλούσια και ζωηρή βλάστηση καθώς και το χρώμα των φύλλων του που αλλάζει από εποχή σε εποχή, έτσι από βαθυπράσινα την άνοιξη, θα γίνουν κόκκινα, πορφυρά και χρυσοορειχάλκινα μέχρι την πτώση τους.

Χρήση: Τα νεαρά φυτά μπορούν να αποτελέσουν εξαιρετικό φράκτη (όταν θέλουμε να αποτελείται από φυλλοβόλα δένδρα), μια και αντιδρά πολύ καλά στο ψαλίδισμα, συμβάλλοντας αρκετά έτσι στην οπτικοακουστική μόνωση. Ανθεκτικό δένδρο στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και έτσι μπορούμε να το

χρησιμοποιήσουμε σε παραθαλάσσιες περιοχές, αρκεί να του εξασφαλίσουμε πλούσιο έδαφος για το ριζικό του σύστημα. Ενώ, είναι ιδανικό για αναδασώσεις ορεινών περιοχών, καθώς και για μεμονωμένη ή ομαδική φύτευση μέσα σε χλοοτάπητες πάρκων, προσφέροντας πλούσια σκιά και ωραίο χρώμα όλο το χρόνο.

1.20 Πεύκη Ήμερη *Pinus pinea* (Pinaceae)

Είναι ένα αειθαλές φυτό ιθαγενές της Ευρώπης και αυτοφυές σε πάρα πολλά μέρη της Ελλάδας καθώς και στη Κρήτη. Το ύψος του οποίου κυμαίνεται από 15 έως 25μ. ενώ η κόμη του είναι σφαιρική στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του αργότερα ομπρελλοειδώς θολωτή, με οριζόντια κλαδιά. Είναι χαρακτηριστική η αντοχή του σε υδροσταγονίδια της θάλασσας, σε ισχυρούς ανέμους και σε χαμηλές θερμοκρασίες. Δεν προσβάλλεται εύκολα από μύκητες, έντομα ή άλλους εχθρούς.

Χρήση: Εξαιτίας της αντοχής της στα υδροσταγονίδια της θάλασσας χρησιμοποιείται συχνά τόσο σε *παραθαλάσσιες* ιδιωτικές κατοικίες όσο και σε δημοτικά και κοινοτικά πάρκα. Δημιουργεί ωραία σκιά και μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αρχαιολογικούς και τουριστικούς χώρους αλλά και σε αλσύλλια. Απαρτίζει ωραίους και δυνατούς ανεμοφράκτες καθώς και υψηλά διακοσμητικά πλαίσια αν κλαδευτεί κατάλληλα. Δημιουργεί όμορφη αντίθεση με κτήρια ανοιχτών χρωματισμών και η χρήση του μπορεί να επεκταθεί στη δημιουργία βάθους στο χώρο. Σε δημόσιους δρόμους προσφέρει οπτική αλλά και καλή ηχητική μόνωση.

1.21 Πεύκη Θαλάσσια *Pinus maritima* (Pinaceae)

Αποτελεί ιθαγενές δένδρο τόσο της Μεσογείου όσο και της Ελλάδας με ύψος 20 έως 30μ. Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη αλλά ευδοκimeί σε νωπά, χαλαρά και

πυριτικά. Δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες ενώ είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό σε σκιά και κρύο καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Είναι ευπαθής σε συμπαγή και αργιλοασβεστούχα εδάφη.

Χρήση: Αποτελεί μια από της καλύτερες επιλογές για αναδασώσεις ξηρών και *παραθαλάσσιων περιοχών* και την προστασία τους από τις διαβρώσεις. μπορεί να αποτελέσει φόντο άλλων μικρότερων θάμνων για την δημιουργία φυτικών-ανθικών αμφιθεάτρων. Συνιστάται σε νεοϊδρυομένους οικισμούς και σε άγονες χαλικώδεις περιοχές. Σε ιδιωτικές κατοικίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί περιμετρικά ως ανεμοφράκτης και σε άκρη χλοοτάπητα για την δημιουργία βάθους. Τέλος αποτελεί πολύ καλή επιλογή σε νησίδες εθνικών και δημοσίων δρόμων καθώς και για οπτική και ακουστική μόνωση.

1.22 Πεύκη Μαύρη *Pinus nigra* (Pinaceae)

Αποτελεί ιθαγενές δένδρο της Ευρώπης και συναντάτε σε βουνά της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας το ύψος του να φτάνει έως και τα 50μ. Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη αλλά ευδοκimeί στα καλά αποστραγγιζόμενα. Αντέχει τόσο στα ξηρά όσο και στα θερμά εδάφη και

στα αλατούχα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Είναι πολύ ανθεκτικό στο καυσαέριο των πόλεων περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο είδος πεύκου.

Χρήση: Είναι κατάλληλο για φύτευση μπροστά σε ανοιχτόχρωμα κτήρια καθώς δημιουργεί πολύ όμορφη αντίθεση. Συνίσταται για παραθαλάσσιους κήπους αλλά και σε οποιονδήποτε κήπο σε πυκνή φύτευση ώστε να δημιουργεί οπτική και ακουστική μόνωση. Ακόμα η περιμετρική του φύτευση δημιουργεί ισχυρό ανεμοφράκτη ενώ δίνει ταυτόχρονα την δυνατότητα κάλυψης αντιαισθητικών επιφανειών. Είναι κατάλληλο για αναδασώσεις σε ορεινούς όγκους όπου και προστατεύει τα εδάφη από τη διάβρωση.

1.23 Πεύκη Τραχεία *Pinus brutia* (Pinaceae)

Ιθαγενές φυτό της Μεσογείου που αυτοφύεται στη Ελλάδα και στην Κρήτη και έχει ύψος 15 με 20μ. Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη και δεν απαιτεί ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες. Αντέχει σε ξηρά, άγονα και πετρώδη εδάφη και γι' αυτό καλλιεργείται σε μεγάλη έκταση στην Αττική. Δεν προσβάλλεται από σοβαρές ασθένειες και εχθρούς.

Χρήση: Χρησιμοποιείται ευρέως σε αρχαιολογικούς και τουριστικούς χώρους, σε δημοτικά και κοινοτικά πάρκα αλλά και σε δημόσιους δρόμους ορεινών περιοχών. Κατάλληλο για αναδασώσεις ξηρών πετρωδών και άγονων περιοχών.

1.24 Πλάτανος *Platanus orientalis* (Platanacea)

Φυλλοβόλο δένδρο, ιθαγενές της Ευρώπης, στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές σε όλα σχεδόν τα ποτάμια και τις ρεματιές καθώς και ορεινών υγρών περιοχών. Αξίζει να σημειώσουμε εδώ ότι η ποικιλία (Cretica) που στην Κρήτη, είναι αειθαλές και αποτελεί αξιόλογη περίπτωση μια και ο πλάτανος είναι φυλλοβόλος. Ανθεκτικό δένδρο στους ρύπους της ατμόσφαιρας, στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και στην ξηρασία.

Χρήση: Κατάλληλο δένδρο για την δημιουργία δενδροστοιχιών πόλεων και δημόσιων δρόμων. Σε πάρκα μπορεί να φυτευτεί είτε ως μεμονωμένο

μέσα σε χλοοτάπητα για την πυκνή σκιά του, είτε περιφερειακά, για την δημιουργία ανεμοφράκτη η για οπτικοακουστική μόνωση. Ενώ είναι κατάλληλο για αναδασώσεις ορεινών περιοχών που διαθέτουν αρκετή εδαφική υγρασία.

1.25 Σόρβος *Sorbus aucuparia* (Rosaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές στα ορεινά δάση της βορειοηπειρωτικής περιοχής. Ανθεκτικό δένδρο στους παγετούς αλλά δεν αναπτύσσεται κανονικά όταν σκιάζεται από άλλα δένδρα, προτιμά ηλιαζόμενα μέρη. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα λευκά του άνθη, τους κόκκινου χρώματος καρπούς του και με την σφαιρικού σχήματος κόμη του.

Χρήση: Ιδανικό φυτό για ανοιχτές χλωώδεις εκτάσεις, φυτευόμενο μεμονωμένο ή ομαδικά, καθώς και για την δημιουργία δενδροστοιχιών. Τέλος, μπορεί να συγκαλλιεργηθεί με καλλωπιστικούς θάμνους, φυτευόμενο στο βάθος για την δημιουργία φυτικών αμφιθεάτρων.

1.26 Φίλυρα *Tilia tomentosa* (Tiliaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές στα δάση της Ηπείρου, της Πελοποννήσου και της. Ανθεκτικό δένδρο τόσο στις υψηλές όσο και στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -25 οC), στη σκόνη καθώς και στους ρύπους της ατμόσφαιρας. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από την πλούσια και ζωντανή βλάστηση, φύλλωμα ασημί χρώματος αρχικά για να γίνει αργότερα πορτοκαλοκίτρινο και άνθη πολύ αρωματικά.

Χρήση: Το ευχάριστο άρωμα των ανθέων καθώς και η πυκνή σκιά που δημιουργεί, μας επιτρέπει τη χρήση του μπροστά από κτίρια όπου και προβάλλεται εντυπωσιακά. Συνιστάται επίσης η μεμονωμένη ή ομαδική του φύτευση μέσα σε χλοοτάπητες, ενώ μπορεί να δημιουργήσει εντυπωσιακούς ανεμοφράκτες. Φυτεμένο στο βάθος του κήπου σε συνδυασμό με καλλωπιστικούς θάμνους μπροστά

του, δημιουργεί εντυπωσιακά φυτικά αμφιθέατρα. Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε ότι είναι ιδανικό φυτό για δενδροστοιχίες πόλεων και αλσουλίων.

1.27 Φράξος *Fraxinus ornus* (Oleaceae)

Φυλλοβόλο δέντρο, ιθαγενές της Ευρώπης, ενώ στη χώρα μας βρίσκεται αυτοφυές σχεδόν παντού. Αντέχει σε όλους τους τύπους εδαφών, πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -25oC), προτιμά όμως ηλιαζόμενες θέσεις. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από την κόμη του, σφαιρικού σχήματος, αλλά κυρίως από τα αρωματικά του άνθη άσπρου χρώματος, που βρίσκονται σε πυκνές επάκριες ταξιανθίες.

Χρήση: Ιδανικό δένδρο για δενδροστοιχίες σε δρόμους πόλεων και εθνικών οδών, αλλά και πολύ εντυπωσιακό όταν φυτευτεί περιμετρικά σε πάρκα και πλατείες.

1.28 Χαμαίρωπας *Chamaerops humilis* (Palmaceae)

Αποτελεί φυτό ιθαγενές της Ευρώπης και στην χώρα μας καλλιεργείται από αρκετά παλιά. Το ύψος του μπορεί να φτάσει τα 6μ. ενώ η κόμη του είναι σφαιρική, γενικά είναι χαμηλός φοίνικας που διακλαδίζεται από την βάση του στη νεαρή του ηλικία. Απτύσσεται σε όλα τα εδάφη αλλά προτιμά τα πλούσια, ηλιαζόμενα και κανονικά αρδευόμενα. Όταν ξηραίνονται τα κατώτερα φύλλα του θα πρέπει να κλαδεύονται με πριόνι από τη βάση τους. Αποτελεί το ανθεκτικότερο είδος φοίνικα στο ψύχος έτσι μπορεί να αντέχει τις ψυχρές θερμοκρασίες στου ελληνικού χειμώνα. Τέλος, αντέχει στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Χρήση: διανθίζει πολύ όμορφα αίθρια και καθιστικά κήπων ενώ σε χλοοτάπητες μπορεί να χρησιμοποιηθεί μεμονωμένα ή σε ομάδες. Ιδεώδεις για παραλιακές λεωφόρους αλλά και σε νησίδες πρασίνου. Τέλος, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε τουριστικούς και αρχαιολογικούς χώρους.

1.29 Χαρουπιά *Ceratonia siliqua* (Leguminosae)

Πολύ γνωστό δέντρο της κεντρικής και νότιας Ελλάδας όπου και αυτοφύεται. Αειθαλές, με πλούσιο βαθυπράσινο φύλλωμα, ανθεκτικό στην ξηρασία και στα αλατούχα εδάφη.

Χρήση: Διακοσμεί και προβάλλεται ωραία φυτευόμενο μπροστά από κτίρια. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία φόντου στο βάθος ανοιχτών εκτάσεων καθώς και αλσυλλίων. Λόγω του πυκνού φυλλώματός του προσφέρει καλή ηχομόνωση. Ιδανικό δέντρο για δημιουργία ανεμοφρακτών. Συνιστάται η φύτευσή του μπροστά από τοίχους αντιστήριξης ή άλλες αντιαισθητικές επιφάνειες, σε δεντροστοιχίες πόλεων και εθνικών οδών και ως μεμονωμένο για τη δημιουργία σκιάς. Δέντρο, που πρέπει να διαδοθεί γιατί αντέχει στην ξηρασία και δημιουργεί εντυπωσιακές δεντροστοιχίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

Τρόπος χρήσης των δέντρων την κηποτεχνία και αρχιτεκτονική τοπίου

Αμιγείς ή σε συνδυασμό με δέντρα: Για την δημιουργία παρτεριών και φυτικοανθικών αμφιθεάτρων.

Γραμμική φύτευση για φυτικούς φράκτες: Χαμηλού ή υψηλού ύψους.

2.1 Βερβερίδα *Berberis thurbergii* (Berberidaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος, ιθαγενείς της Ισπανίας, όπου καλλιεργείται από πολύ παλιά στη χώρα μας. Η καλλωπιστική αξία επικεντρώνεται στο έντονο κόκκινο φύλλο της καθώς και στα πολύ λεπτά διακοσμητικά άνθη, ενώ οι καρποί του τους οποίους παράγει άφθονα διατηρούνται πάνω στο φυτό μέχρι το τέλος του χειμώνα. Είναι θάμνος με αντοχή στις χαμηλές θερμοκρασίες, ακόμη και της βόρειας Ελλάδας, καθώς και στα αλατούχα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Χρήση: Ελάχιστα είδη καλλιεργούμενων φυτών αποτελούν τόσο ωραία αντίθεση με το πράσινο χρώμα της χλόης και μπορεί να φυτευτεί μέσα σε αυτή μεμονωμένα ή κατά συστάδες. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να καλύψει τοίχους ενώ η φύτευση σε βραχώκηπους προσδίδει ωραίες αντιθέσεις με το γκρίζο γκριζοπράσινο και πράσινο χρώμα των άλλων. Τέλος, λόγω της αντοχής στα υδροσταγονίδια της θάλασσας είναι κατάλληλο φυτό για κήπους παραθαλάσσιων περιοχών.

2.2 Βιβούρνο Αειθαλές *Viburnum tinus* (Scrophulariaceae)

Αειθαλές θάμνος που δεν θα πρέπει να λείπει από κανένα κήπο τόσο για την αντοχή του σε όλους τύπους εδαφών όσο και για την μεγάλη καλλωπιστική του αξία με τα εντυπωσιακά αειθαλή φύλλα του, τον καρπό του που είναι δρύπη μεταλλικού μπλέ χρώματος αρχικά και έπειτα μαύρου το φθινόπωρο και τέλος για την πλούσια ελαφρά αρωματική ανθοφορία του την περίοδο του χειμώνα.

Χρήση: Λόγω του σκούρου πράσινου χρώματος συνίσταται η φύτευση του κοντά σε κατοικίες που είναι βαμμένες με ανοιχτά χρώματα. Χρησιμοποιείται σε φυτοδοχεία ,ενώ λόγω του μεγάλου εύρους ανθοφορίας μπορεί μαζί με 5-6 άλλους ανθοφόρους θάμνους να καλύψει όλο το χρόνο. Μπορεί να καλλιεργηθεί και ως φυτό φρακτών ή πλαισίων, ενώ η φύτευση του ως μεμονωμένο και με κατάλληλο κλάδεμα μπορεί να διαμορφωθεί σε σφαίρα, κύβο κ.α. σχήματα, ακόμη και δενδρώδες και να χρησιμοποιηθεί για δενδροστοιχίες πάρκων.

2.3 Βιβούρνο Χιονόσφαιρα *Viburnum opulus* (Caprifoliaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος γνωστός στη χώρα μας που καλλιεργείται με επιτυχία. Αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες (μέχρι -25 οC) καθώς και σε όλους τους τύπους των εδαφών, ενώ η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από την πλούσια και επιβλητική βλάστηση καθώς και από τα εντυπωσιακά λευκά του άνθη που σχηματίζουν μεγάλες σφαιρικές ανθικές κεφαλές. Τέλος, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε τους καρπούς οι οποίοι είναι ράγα κόκκινου ή κίτρινου χρώματος ανάλογα την ποικιλία.

Χρήση: Συνίσταται να φυτεύεται μπροστά και γύρω από τα κτίρια λόγω των εντυπωσιακών ανθέων του ενώ σε συνδυασμό με άλλους θάμνους που φέρουν άνθη διαφορετικού χρώματος (ιδίως ρόδινου) δημιουργούν ωραίες αντιθέσεις. Δημιουργεί εντυπωσιακούς φράκτες ή υψηλά πλαίσια που κατά την περίοδο άνθησης του επιβάλλονται του τοπίου. Τέλος, με κατάλληλο κλάδεμα διαμορφώνεται σε δέντρο που μπορεί να σχηματίσει πολύ ωραίες δενδροστοιχίες ή να μπει μεμονωμένο στο αίθριο ακόμη και σε εξωκαθιστικά κήπου.

2.4 Δάφνη Απόλλωνα *Laurus nobilis* (Lauraceae)

Αειθαλές θάμνος ή δέντρο και αυτό γιατί αν αφεθεί να αναπτυχθεί ελεύθερα μπορεί να φτάσει το ύψος των 20μ. Γνωστό φυτό από τα αρχαία χρόνια μια και μαζί με την ελιά τα χρησιμοποιούσαν για τη στέψη των ηρώων των εθνικών αγώνων καθώς και των αθλητών. Αν και προτιμά τα σχετικά πλούσια αρδευόμενα εδάφη είναι ανθεκτικό στην ξηρασία καθώς

και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και τις χαμηλές θερμοκρασίες. Η ανθεκτικότητα αυτή μαζί με την καλλωπιστική του αξία, που επικεντρώνεται στο σχήμα της κόμης του (Στενός κύλινδρος ή πυραμίδα), την ζωηρή και πυκνή βλάστηση καθώς και τα πράσινα και αρωματικά φύλλα του που τα χρησιμοποιούν και στη μαγειρική-ζαχαροπλαστική, το κάνουν ένα εξαιρετο και με ποικίλες εφαρμογές φυτό στην αρχιτεκτονική κήπου και τοπίου.

Χρήση: Προβάλλεται εντυπωσιακά μπροστά από λευκά κτίρια όπου κάνει ωραία αντίθεση με το σκούρο πράσινο φύλλωμα του. Ταιριάζει και ταυτίζεται απόλυτα με την αρχιτεκτονική αρχαιολογικών χώρων, ιερών και μνημείων. Συνίσταται ως φυτό φρακτών και πλαισίων καθώς και η φύτευση του σε παραθαλάσσιες περιοχές. Ενώ λόγω των ισχυρών βλαστών του θεωρείται ως ένα από τα κατεξοχήν φυτά σχημάτων με ποικίλες χρήσης από μεμονωμένο μέσα σε χλοοτάπητα ως μεμονωμένο σε φυτοδοχεία. Τέλος, η διαμόρφωση του σε δέντρο μας δίνει την δυνατότητα να σχηματίσουμε επιβλητικές δενδροστοιχίες ενώ είναι κατάλληλο φυτό για τη δημιουργία φυτικών λαβυρίνθων σε παιδικές χαρές.

2.5 Δαφνοκέρασος *Prunus laurocerasus* (Rosaceae)

Αειθαλές θάμνος που έχει εγκλιματιστεί και καλλιεργείται με επιτυχία στη χώρα μας. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες της βόρειας Ελλάδας ενώ επιδέχεται κλαδέματα για την διαμόρφωση κατάλληλων σχημάτων ή την μετατροπή του σε δέντρο (μέχρι 10μ. σε θερμά κλίματα). Η ζωηρή και πυκνή του βλάστηση με τα γυαλιστερά, λεία και βαθυπράσινου χρώματος φύλλα του καθώς και τα ωχροκίτρινα άνθη του που φέρει για ένα μήνα την άνοιξη, του δίνουν μια ιδιαίτερη αξία για την χρήση του στην κηποτεχνία.

Χρήση: Έτσι μπορεί να σχηματίσει ισχυρούς και πολύ διακοσμητικούς ανεμοφράκτες ενώ προβάλλεται εντυπωσιακά μπροστά από ανοιχτόχρωμα κτίρια. Με κατάλληλο κλάδεμα διαμορφώνεται δέντρο και έτσι μπορεί να σχηματίσει ωραίες δενδροστοιχίες ή να εμφανίζεται επιβλητικό φυτευόμενο μεμονωμένα σε χλοοτάπητα. Εκτός από δέντρο μπορεί να διαμορφωθεί και σε διάφορα σχήματα όπως σφαίρα, κύβος, πυραμίδα κ.α. Τέλος, μπορεί να φυτευτεί σε απλή γραμμή στην άκρη χλοοτάπητα για τη δημιουργία φόντου ή σε συνδυασμό με χαμηλότερους θάμνους για να μας δώσει ανθικά αμφιθέατρα.

2.6 Ίλεξ *Ilex aquifolium* (Aquifoliaceae)

Αειθαλής θάμνος με ύψος 1 ως 1,5μ. που στα ορεινά της ηπειρωτικής Ελλάδας μπορεί να εξελιχθεί σε δέντρο και να φτάσει τα 10μ. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα δερματώδη, βαθυπράσινα, γυαλιστερά και αγκαθωτά φύλλα του καθώς και από τους ζωηρού κόκκινου χρώματος καρπούς του. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ η ζήτηση του είναι αυξημένη ιδίως τις ημέρες των Χριστουγέννων όπου τα κλαδιά του στολίζουν μεγάλα ανθοδοχεία ελάχιστοι είναι εκείνοι που ασχολούνται με τον πολλαπλασιασμό τους.

Χρήση: Αν και είναι ιδεώδες φυτό βραχύκηπων λόγω της πρωτότυπης εξωτερικής του εμφάνισης μπορεί και να φυτευτεί ανάμεσα σε άλλα πολυετή ποώδες φυτά, παρ' όλα αυτά είναι εντυπωσιακό φυτό που προβάλλεται εντυπωσιακά μεμονωμένο μέσα σε χλοοτάπητα, μπροστά σε ανοιχτόχρωμα κτίρια και ιδιαίτερα στις εισόδους των σπιτιών. Ενώ, είναι κατάλληλο φυτό, για φυτοδοχεία και για την διακόσμηση εσωτερικών χώρων, αιθρίων και εξωκαθιστικών.

2.7 Ιπποφαές *Hippophae rhamnoides* (Elaeagnaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος 2-4μ. που μπορεί να εξελιχθεί σε δέντρο ύψους 6 ως 8μ. Είναι φυτό πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες καθώς και τα αλατούχα υδροσταγονίδια της θάλασσας ενώ ευδοκimeί σε όλα τα εδάφη. Το φύλλωμα του πράσινου χρώματος στην πάνω επιφάνεια και αργυρού

με κίτρινα στίγματα στην κάτω, καθώς και οι πορτοκαλί καρποί του χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική του αξία.

Χρήση: Συνίσταται να φυτεύεται σε παραθαλάσσιες περιοχές καθώς και η καλλιέργεια του με άλλους φυλλοβόλους ή αειθαλείς καλλωπιστικούς θάμνους για την δημιουργία ανθικών αμφιθεάτρων, ενώ ως δέντρο μπορεί να σχηματίσει πολύ ωραία αλσύλλια ή δενδροστοιχίες. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για περιμετρική φύτευση οικοπέδων καθώς και για την δημιουργία φρακτών που γρήγορα γίνονται αδιαπέραστοι. Τέλος λόγω του πλούσιου (θυссανώδους) ριζικού συστήματος μπορεί να γίνει χρήση για κάλυψη πρανών.

2.8 Κράνια *Cornus alba* (Cornaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος 1-2,5μ. ή και περισσότερο. Είναι ανθεκτικό φυτό τόσο στην ξηρασία όσο και στις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα ενώ μεταφυτεύεται εύκολα και αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη. Το κόκκινο χρώμα των βλαστών το χειμώνα και τα άνθη της άσπρου χρώματος την άνοιξη χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική της αξία.

Χρήση: Είναι κατάλληλη για να καλύψει τοίχους ιδιαίτερα λευκούς ή ανοιχτόχρωμους λόγω χρωματικής αντίθεσης ή άλλες κάθετες αντισταθμικές επιφάνειες του κήπου, μπορεί επίσης να σχηματίσει φράκτες ή φυτικά πλαίσια. Φυτεμένη μεμονωμένα ή ομαδικά σε χλοοτάπητες δημιουργεί το χειμώνα ωραίες αντιθέσεις με το κόκκινο των βλαστών.

2.9 Κύτισος *Cytisus scoparius* (Leguminosae)

Θάμνος φυλλοβόλος 2-3μ. Είναι φυτό ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες μέχρι (-15 οC) αλλά ευπαθές ευπαθείς στα πολύ αλκαλικά εδάφη. Το χειμώνα στο άνθος του χαρακτηρίζει την καλλωπιστική του αξία που ποικίλει ανάλογα το είδος του.

Χρήση: Είναι κατάλληλος για εδαφοκάλυψη οριζόντιων ή κεκλιμένων εδαφών, μπορεί επίσης να φυτευτεί σε φυτοδοχεία για να διακοσμήσει δώματα, εξώστες, αίθρια ή καθιστικά κήπου καθώς και μπροστά από κτίρια δημιουργώντας εντυπωσιακές χρωματικές εναρμονίσεις ή αντιθέσεις και όλα τα παραπάνω που προαναφέραμε ισχύουν και για τις αντίστοιχες ποικιλίες (πολύ χαμηλές, χαμηλές και υψηλές).

2.10 Λυγαριά *Vitex agnus* (Verbenaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος που είναι αυτοφυές στην Ελλάδα ιδίως σε υγρούς τόπους. Παρ' όλα αυτά αντέχει τόσο στην ξηρασία όσο και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας, ενώ η χρήση του στη Βόρειο Ελλάδα είναι εφικτή μια και αντέχει και στις χαμηλές θερμοκρασίες (ως -10 οC) θάμνος χαρακτηρίζεται από διχρωμία στα φύλλα (πράσινο πάνω-γκρίζο κάτω) καθώς και από τα ρόδινα αρωματικά του άνθη.

Χρήση: Ιδεώδες φυτό για την αρχιτεκτονική κήπων παραθαλάσσιων περιοχών σε συνδυασμό με άλλους καλλωπιστικούς θάμνους, ενώ πρωτότυπη θα είναι η χρήση του στη δημιουργία βραχόκηπων. Τέλος με την φύτευση του σε φυτοδοχεία μπορούμε να διακοσμήσουμε βεράντες, αίθρια και εξωκαθιστικά κήπων.

2.11 Μηδική Δενδρώδης *Medicago arborea* (Leguminosae)

Αειθαλής θάμνος με δίχρωμα φύλλα και άνθη κίτρινου χρώματος. Τόσο το μεγάλο εύρος άνθησης (4 - 5 μήνες), όσο και η εποχή άνθησης (χειμώνα - άνοιξη), το κάνουν ένα ιδιαίτερο φυτό.

Χρήση: Συνιστάται η φύτευσή του στις εισόδους ή περιμετρικά των κατοικιών, ώστε να έχουμε άνθη το χειμώνα. Μπορεί να σχηματίσει χαμηλά ή ψηλά φυτικά πλαίσια, ανάλογα το ύψος κλαδέματος. Η φύτευσή του δίπλα σε χαμηλές και κάθετες αντισταθμητικές επιφάνειες, τις σκεπάζει με το αειθαλές φύλλωμά του όλο το χρόνο. Προτείνουμε να διαδοθεί η

χρήση του λόγω της χειμερινής ανθοφορίας του και της αντοχής του στην ξηρασία.

2.12 Μυρτιά *Myrtus communis* (Myrtaceae)

Πολύ διαδεδομένος αυτοφυής θάμνος στη χώρα μας που κοσμεί πολλά πάρκα και κήπους. Προσφέρεται για το αειθαλές, γυαλιστερό και αρωματικό πράσινο φύλλωμα του, καθώς και για τα λευκά επίσης αρωματικά άνθη. Έχει όμως μεγάλες απαιτήσεις εδαφικής υγρασίας.

Χρήση: Διακοσμεί τις εισόδους των κατοικιών με τα αρωματικά άνθη και φύλλα της. Με κατάλληλο κλάδεμα δημιουργεί φυτικά πλαίσια ή διαμορφώνεται σε διάφορα σχήματα (σφαίρας, πυραμίδας, κύβου, κ.ά.). Μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένο ή να συγκαλλιεργηθεί με άλλους θάμνους και ιδιαίτερα φυλλοβόλους,

τους οποίους συμπληρώνει από αισθητική άποψη την έλλειψη των φύλλων τους το χειμώνα.

2.13 Πικροδάφνη *Nerium oleander* (Apocynaceae)

Η πικροδάφνη είναι από τους πιο διαδεδομένους καλλωπιστικούς θάμνους στη χώρα μας, γιατί έχει ελάχιστες απαιτήσεις καλλιεργητικών φροντίδων, αντέχει στην ξηρασία, ιδίως όμως γιατί έχει άφθονη και με μεγάλο εύρος άνθηση.

Χρήση: Η φύτευση του κατά συστάδες σχηματίζει ζωντανούς φυτοφράκτες, το ύψος των οποίων ρυθμίζεται με το κλάδεμα. Αν η κατοικία είναι κοντά σε θάλασσα αποτελεί και προστατευτικό μέσο για τα ευπαθή φυτά, ως ένα από τα κατεξοχήν ανθεκτικά στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Μπορεί να συνδυαστεί με τους περισσότερους αειθαλείς και φυλλοβόλους θάμνους για την σύνθεση ενός αρχιτεκτονικού σχεδίου του τοπίου. Επίσης προτείνεται η χρήση του σε μπορντούρες και σε δεντροστοιχίες (με κατάλληλο κλάδεμα διαμορφώνεται σε μικρό δέντρο).

2.14 Πασχαλιά *Syringa vulgaris* (Oleaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος ή δενδρύλλιο μπορεί να φτάσει τα 6μ. που αν και κατάγεται από Βουλγαρία βρίσκεται αυτοφυές και στην πατρίδα μας. Η πλούσια ζωηρή βλάστηση του με τα ζωηρού πράσινου χρώματος φύλλα του καθώς και τα άφθονα μικρά άνθη του που φέρονται πολλά μαζί (σε ταξιανθία φόβης), σε διάφορα χρώματα του δίνουν μια ιδιαίτερη σημασία στην αρχιτεκτονική κήπου.

Χρήση: Πολύ ενδιαφέρων φυτό με ποικίλες χρήσεις σε ανθόκηπους όπως η φύτευση του μεμονωμένα ως θάμνος ή ως δενδρύλλιο με κατάλληλο κλάδεμα που θα επιδεχθεί. Η ομαδική φύτευση του κατά θέσης μέσα σε χλοοτάπητες μας δίνει ένα εντυπωσιακό αποτέλεσμα ενώ στις άκρες αυτών δημιουργούν ωραίο βάθος (φόντο). Επίσης μπορεί να σχηματίσει πλαίσια και φράκτες να καλύψει αντισταθμικούς τοίχους-επιφάνειες. Τέλος είναι ιδανικό φυτό για φύτευση κοντά σε κτίρια γιατί εκτός από το ευχάριστο και έντονο άρωμα της δημιουργεί ποικίλους χρωματικούς συνδυασμούς και αντιθέσεις με τα χρώματα των κτιρίων.

2.15 Πυξός *Buxus sempervirens* (Buxaceae)

Αειθαλής θάμνος που αν και τον έχουμε συνηθίσει χαμηλό ως ένα μέτρο ύψος (λόγω της πολύ αργής ανάπτυξης) μπορεί να φτάσει όμως και τα 4-6μ. σε μεγάλη ηλικία. Είναι ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες ως (-15 οC) αλλά πολύ ευπαθές σε πολύ υγρά εδάφη.

Χρήση: Το πυξάρι είναι ένα φυτό που εναρμονίζεται άριστα με την αρχιτεκτονική των κατοικιών της πατρίδας μας. Η κόμη του είναι από μόνη της σχήματος σφαιρική, αλλά γενικά το φυτό επιδέχεται κλάδεμα και διαμορφώνεται σε

διάφορα σχήματα, έτσι μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένα μέσα σε χλοοτάπητες, βραχόκηπους, παρτέρια ενώ παράλληλα θεωρείται ένα από τα κατεξοχήν φυτά που διακοσμούν φυτοδοχεία. Τέλος με ελεύθερη ανάπτυξη μπορεί να συνδυαστεί άριστα με άλλους θάμνους σε

βραχόκηπους και παρτέρια καθώς και να χρησιμοποιηθεί για να οριοθετήσει χλοοτάπητες, βραχόκηπους και παρτέρια.

2.16 Πυράκανθος *Pyracantha coccinea* (Rosaceae)

Αειθαλές θάμνος ή δέντρο που μπορεί να φτάσει και τα 6μ. Ιδιαίτερα ανθεκτικό φυτό καθώς αντέχει στους βόρειους ισχυρούς ανέμους, στις χαμηλές θερμοκρασίες (-25 οC) καθώς στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα λευκά του άνθη, το αειθαλές του φύλλωμα αλλά κυρίως για τους καρπούς του που φέρουν κόκκινο χρώμα και αποτελούν ωραία αντίθεση με το πράσινο του τοπίου, ιδίως κατά το χειμώνα όπου ελάχιστοι θάμνοι είναι ανθισμένοι.

Χρήση: Φυτεύεται μεμονωμένα σε χλοοτάπητες ή σε φυτοδοχεία είτε με ελεύθερη βλάστηση είτε με διάφορα σχήματα (σφαίρας, κύβου, κώνου κ.α.) μιας και επιδέχεται κλάδεμα και μπορεί να διαμορφωθεί όπως εμείς επιθυμούμε. Εδώ πρέπει να προσθέσουμε ότι η διαμόρφωση του σε δέντρο σχηματίζει εντυπωσιακές δενδροστοιχίες. Συνδυάζεται πολύ καλά με άλλους θάμνους για τη δημιουργία παρτεριών, φυτευόμενος, λόγω του ύψους του στη τελευταία σειρά. Αξίζει να τονίσουμε ότι σε συνδυασμό με την δενδρομηδική της οποίας η άνθηση συμπίπτει με την καρποφορία του πυράκανθου μας δίνει ένα τέλειο αποτέλεσμα με την αντίθεση που κάνουν τα κίτρινα άνθη της με τους κόκκινους καρπούς του. Τέλος, είναι ιδεώδες φυτό για να καλύψει αντιαισθητικές επιφάνειες και να σχηματίσει ισχυρούς και μη διαπερατούς από ανθρώπους και ζώα φράκτες.

2.17 Ροδιά Καλλωπιστική *Punica granatum* (Punicaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δέντρο που μπορεί να φτάσει και τα 5μ. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από την ζωνή και πυκνή του βλάστηση (τόση που την περίοδο κλαδέματος πρέπει να κλαδεύεται και να αραιώνουν τα κλαδιά), τα λεία και ζωηρού πράσινου χρωματισμού φύλλα του, αλλά κυρίως από τα εντυπωσιακά πορτοκαλοκόκκινα άνθη του.

Χρήση: Όταν φυτεύεται μπροστά και γύρω από ανοιχτόχρωμα κτίρια τα πορτοκαλοκόκκινα άνθη του δημιουργούν ωραίες χρωματικές αντιθέσεις.

Μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένα (ιδίως σε φυτοδοχεία) αλλά και σε συνδυασμό με άλλους καλλωπιστικούς θάμνους στην τελευταία σειρά όμως λόγω του ύψους του. Τέλος με την διαμόρφωση του σε δέντρο μπορεί να σχηματίσει πολύ ωραίες δενδροστοιχίες είτε μέσα σε χλοοτάπητες είτε σε πλακόστρωτες επιφάνειες.

2.18 Ρούσκος ή Κρυφός έρωτας *Ruscus hypoglossum* (Liliaceae)

Αειθαλής θάμνος με ύψος ως 0,5μ. Αν και είναι ευπαθής φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες θέλει σκιερά σημεία για να αναπτυχθεί ικανοποιητικά. Έχει πολύ ζωηρή και πυκνή βλάστηση, λευκοκτρίνα άνθη που μένουν στο φυτό 40-50 ημέρες το Μάρτιο-Απρίλιο ενώ εντυπωσιακός είναι ο καρπός του που είναι ράγα κόκκινου χρώματος.

Χρήση: Κατεξοχήν φυτό για φύτευση σε σκιερά μέρη που κανένα φυτό δεν μπορεί να ευδοκιμήσει. Με χρήση μέσα σε φυτοδοχεία μπορεί να διακοσμήσει εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους κτιρίων, ενώ σε συνδυασμό με φυλλοβόλους θάμνους, συμπληρώνει την απουσία του φυλλώματος τους κατά τους χειμερινούς μήνες. Τέλος, γεμίζει εντυπωσιακά τις ποδιές αειθαλών ή ακόμη και φυλλοβόλων δέντρων μια και βρίσκει τη σκιά που θέλει.

2.19 Σαμπούκος *Sambucus nigra* (Caprifoliaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος που απαντάται σε πολλά μέρη της Ελλάδας σε δροσερές δασώδεις περιοχές. Αντέχει στις χαμηλές θερμοκρασίες της βόρειας Ελλάδας μέχρι (-15 °C) καθώς και στα ξηρά και υγρά εδάφη. Τα λεία βαθυπράσινα φύλλα του, τα πολύ αρωματικά λευκά του άνθη αλλά και ο καρπός του που είναι μαύρη ράγα που γυαλίζει κατά την ωρίμανση είναι τα χαρακτηριστικά που χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική του αξία.

Χρήση: Φυτευόμενο στην τελευταία σειρά σε συνδυασμό με άλλους θάμνους σχηματίζει ωραία φυτικά αμφιθέατρα, ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο βάθος χλοοταπίτων ιδίως πάρκων που είναι μεγάλα για την δημιουργία φόντου.

2.20 Σπειραία *Spiraea media* (Rosaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος, ιθαγενείς των εύκρατων περιοχών της Ευρώπης, παρ' όλα αυτά μόλις τα τελευταία χρόνια έγινε γνωστό στη χώρα μας. Πολύ ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες ως (-25 οC) ενώ πέραν από το κλάδεμα που χρειάζεται μετά την άνθηση του δεν έχει ανάγκη από άλλες καλλιεργητικές φροντίδες. Η πλούσια και πυκνή βλάστηση του καθώς και τα πολλά λευκού χρώματος άνθη του χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική αξία του.

Χρήση: Κατ' εξοχήν φυτό ανθοφόρων πλασιών (μπορντούρων) ιδίως όταν είναι φυτευόμενα παραπλεύρως των διαδρόμων ενός πάρκου ή κήπου ή ακόμη και στην άκρη χλοωδών εκτάσεων. Ενώ μπορεί κάλλιστα να συνδυαστεί με άλλους φυλλοβόλους ή αειθαλείς θάμνους στην δημιουργία ωραίων παρτεριών, φυτευόμενο στην πρώτη ή δεύτερη σειρά όμως λόγω του ύψους του, που δεν υπερβαίνει τα δύο μέτρα. Τέλος, η τοποθέτηση του μεμονωμένα στις εισόδους των κατοικιών μπροστά από σκουρόχρωμα κτίρια ή μέσα σε χλοοτάπητες μας δίνει ένα πολύ ωραίο αποτέλεσμα, από τις χρωματικές αντιθέσεις που δημιουργεί με το λευκό των ανθέων του.

2.21 Σχίνος *Pistacia lentiscus* (Anacardiaceae)

Είναι η κοινή μαστιχιά που καλλιεργείται ιδιαίτερα στη Χίο για την παραγωγή της εξαιρετικής ποιότητας μαστίχας της. Γενικά όμως απαντάται σε όλο τον Ελλαδικό χώρο και ας μη βγάζει μαστίχα όπως στη Χίο, μια και είναι έντονα αυτοφυές φυτό. Καλλιεργείται ως καλλωπιστικό για την ανθεκτικότητά στον άνεμο, στα υδροσταγονίδια της θάλασσας, για το αειθαλές φύλλωμά του, τα ρόδινα άνθη και τους κόκκινους καρπούς του.

Χρήση: Προβάλλεται εντυπωσιακά όταν φυτεύεται δίπλα σε ανοιχτόχρωμες κατοικίες, ενώ η φύτευσή του κατά συστάδες δημιουργεί πυκνούς φυτοφράκτες. Φυτευόμενο στο βάθος χλοωδών εκτάσεων, δημιουργεί ωραίο φόντο. Συνιστάται η χρήση του σε πρανή (ιδανικό για

εδάφη με πρόβλημα διαβρωσης) και σε μπορντούρες (φυτικά πλαίσια), ενώ μπορεί να διαμορφωθεί και σε δέντρο.

2.22 Τάμαριξ ή Αλμυρίκι *Tamarix parviflora* (Tamaricaceae)

Θάμνος ή δενδρύλλιο φυλλοβόλο ιθαγενές της νοτιοανατολικής Ευρώπης και που στον Ελλαδικό χώρο θα το συναντήσουμε να αυτοφύεται σε ρεματιές και παραθαλάσσιες περιοχές. Πολύ ανθεκτικό φυτό στα ξηρά και αλατούχα εδάφη, μπορεί να ευδοκιμεί και να αναπτυχθεί και μέσα σε άμμο ενώ αντέχει και στο ψύχος μέχρι (-15 °C). Πέραν της αντοχής του αυτής που το κάνει ένα καλό σύμμαχο σε κάθε κηποτέχνη η καλλωπιστική του αξία περιορίζεται στο ρόδινο χρώμα που παίρνει την περίοδο της άνθησης του μια και τα άνθη του φέρονται σε όλο το μήκος των βλαστών.

Χρήση: Ιδανικό φυτό για τη δημιουργία κήπων και πάρκων που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα εκεί που κανένα είδος δεν μπορεί να αναπτυχθεί. Συνίσταται για περιφερειακή φύτευση σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, ώστε να λειτουργεί ως ανεμοφράκτης, ή γενικά φράκτης για την προστασία των υπόλοιπων καλλιεργούμενων φυτών από τον άνεμο και τα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Τέλος, με κατάλληλο κλάδεμα μπορεί να εξελιχθεί σε δέντρο και να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία επιβλητικών δενδροστοιχιών.

2.23 Τάξος *Taxus baccata* (Taxaceae)

Αειθαλές θάμνος ή δέντρο ιθαγενές της Ευρώπης, που απαντάται στην Ελλάδα στη Μακεδονία, Θράκη, Στερεά και στην Πελοπόννησο. Πολύ ανθεκτικό φυτό στο ψύχος, μέχρι και τους (-25 °C) καθώς ευδοκιμεί και κοντά σε παραθαλάσσιες περιοχές. Ενώ την καλλωπιστική αξία του την χαρακτηρίζουν η πλούσια ζωηρή και εντυπωσιακή του βλάστηση καθώς και οι καρποί του με το έντονο ζωηρό κόκκινο χρώμα τους.

Χρήση: Αν και από μόνο του το φυτό έχει όμορφο πυραμοειδές σχήμα, μπορούμε με κατάλληλο κλάδεμα να του δώσουμε ότι σχήμα θέλουμε και που θα διατηρηθεί λόγω της πολύ αργής του ανάπτυξης. Αυτή του η ικανότητα μας δίνει την δυνατότητα της χρήσης του στην κηποτεχνία

ποικιλοτρόπως. Έτσι φυτευόμενος μεμονωμένα σε συνδυασμό με άλλα κωνοφόρα να δημιουργεί ωραία αλσύλλια ή να στολίζει εντυπωσιακά ταρατσόκηπους (Roof gardens), βεράντες, εξωκαθηστικά (outside living rooms) φυτευόμενος σε φυτοδοχεία. Ενώ η φύτευση του σε συστάδες μπορεί να καλύψει κάθετες αντιαισθητικές επιφάνειες, να δημιουργήσει πυκνούς φράκτες. Τέλος, θεωρείται ιδανικό φυτό για την δημιουργία φυτικών λαβυρίνθων σε παιδικές χαρές πάρκων.

2.24 Τέυκριο *Teucrium fruticans* (Labiatae)

Είναι αειθαλές θάμνος, ιθαγενής της Ν. Ευρώπης και που στη χώρα μας έχει εγκλιματιστεί και καλλιεργείται με επιτυχία. Ανθεκτικότατο φυτό στην ξηρασία και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας καθώς και στις χειμερινές θερμοκρασίες (μέχρι -5 C). Ευδοκιμεί σε όλους τους τύπους εδαφών ακόμη και σε αμμώδη τόσο στη σκιά όσο και στον ήλιο. Ενώ η καλλωπιστική αξία χαρακτηρίζεται από το γκριζοπράσινο χρώμα του φυτού καθώς και από τα κυανόλευκα άνθη που φέρει για δύο μήνες αρχές της Άνοιξης.

Χρήση: Ένα από τα κατ' εξοχήν φυτά στην δημιουργία κήπων και πάρκων παραθαλάσσιων περιοχών. Ιδανικό για τη δημιουργία φρακτών και πλαισίων λόγω της πυκνής του βλάστησης, ενώ η οριοθέτηση χλοοτάπητα, με κατάλληλο κλάδεμα, είναι εντυπωσιακή καθώς κάνει ωραία χρωματική αντίθεση με αυτόν. Το ίδιο ισχύει και όταν συνδυάζεται με άλλους καλλωπιστικούς θάμνους για την κατασκευή παρτεριών ή φυτικών αμφιθεάτρων όπου το γκριζοπράσινο φύλλωμά του έρχεται να σπάσει το πράσινο αυτών. Τέλος, επιδέχεται κλάδεμα και μπορεί να πάρει η κόμη του διάφορα σχήματα όπως σφαίρα, κώνος, κύβος, πυραμίδα κ.ά. και να χρησιμοποιηθεί σε φυτοδοχεία για τη διακόσμηση δωματίων, εξωτερικών καθιστικών κ.τ.λ.

2.25 Υπέρικο *Hypericum calycinum* (Hypericaceae)

Αειθαλής θάμνος, ιθαγενής της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας καθώς και στην σκιά και στον ήλιο. Η καλλωπιστική αξία χαρακτηρίζεται από το βαθυπράσινο

χρώμα του φυλλώματος που έρχεται σε αντίθεση με το έντονο κίτρινο των ανθέων, ανθέων που φέρει πάνω του για 5 μήνες Ιούνιο έως Οκτώβριο.

Χρήση: Είναι φυτό που βρίσκει πολλές εφαρμογές είτε φυτευόμενο μεμονωμένα είτε σε ομάδες. Έτσι θα το δούμε μέσα σε βραχόκηπους σε συνδυασμό με άλλα ανθόφυτα, συνήθως στις πρώτες σειρές λόγω του μικρού ύψους του. Διακοσμεί ωραία φυτοδοχεία και ζαρντινιέρες, ενώ λόγω της αντοχής του στη σκιά μπορεί να φυτευτεί και να στολίσει τις ποδιές των δέντρων. Τέλος με ομαδική φύτευσή του μπορούμε να δημιουργήσουμε ωραίες εδαφοκαλύψεις πρανών ιδίως όταν αυτά βρίσκονται σε παραθαλάσσιες περιοχές ή να δημιουργήσουμε χρωματικές αντιθέσεις όταν αυτή βρίσκεται μέσα σε χλοοτάπητες.

2.26 Φιλάδελφος *Philadelphus coronarius* (Saxifragaceae)

Φυλλοβόλος θάμνος, ιθαγενής της νοτιοανατολικής Ευρώπης που στην Ελλάδα καλλιεργείται από παλιά και έχει εγκλιματισθεί πολύ καλά. Ευδοκίμει σε πολλούς τύπους εδαφών, αναπτύσσεται τόσο σε ηλιαζόμενες θέσεις όσο και σε ημισκιερές, ενώ έχει ελάχιστες απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία. Την καλλωπιστικά αξία χαρακτηρίζουν η πλούσια κατακόρυφη και ζωηρή βλάστηση με τα μεγάλα, λευκά και αρωματικά άνθη του.

Χρήση: Μπορεί να φυτευτεί μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλα καλλωπιστικά φυτά, δημιουργώντας ωραία πλαίσια και φράκτες, ιδίως την περίοδο της άνθησής του, τα οποία εντυπωσιάζουν πολύ τον επισκέπτη. Επίσης μπορεί να καλύψει τοίχους και αντιαισθητικές επιφάνειες. Λόγω του αρώματος των ανθών του συνίσταται η φύτευσή του κοντά σε κατοικίες και ιδίως αυτά που έχουν σκούρα χρώματα όπου δημιουργούν χρωματικές αντιθέσεις με τα λευκά άνθη. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι ένα από τα ιδανικότερα φυτά για την κατασκευή πάρκων και γενικά δημόσιων χώρων πρασίνου λόγω των ελάχιστων απαιτήσεων σε θρεπτικά στοιχεία και γενικά καλλιεργητικών φροντίδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Μεμονωμένοι ή σε Ομάδες: Για την δημιουργία σκιάς, φράκτη και την κάλυψη αντισταθμητικών επιφανειών και πρανών.

3.1 Αιγόκλημα Αγιόκλημα *Lonicera caprifolium* (Caprifoliaceae)

Lonicera periclymenum (Caprifoliaceae)

Φυλλοβόλο αναρριχώμενο φυτό, αυτοφυές της κεντρικής και νότιας Ευρώπης καθώς και της Ελλάδας από Μακεδονία μέχρι τα νησιά του Ιονίου. Εδώ βλέπουμε δύο είδη του γένους αυτού με μικρές διαφορές μεταξύ τους και τις οποίες θα αναφέρουμε παρακάτω. Ευδοκίμει σε ηλιαζόμενα και με αρκετή εδαφική υγρασία μέρη, ενώ το *periclymenum* ευδοκίμει και στα ημισκιερά καθώς και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα άνθη του, που είναι πολύ αρωματικά, λευκοκίτρινα και τα οποία δημιουργούν χρωματική αντίθεση με τα φύλλα που έχουν βαθυπράσινο χρώμα, το *periclymenum* έχει βαθυπράσινο στη πάνω επιφάνεια και υπόλευκο στην κάτω.

Χρήση: Με κατάλληλη υποστήριξη μπορεί να αναρριχηθεί σε κτίρια με τα οποία δημιουργεί εναρμονίσεις ή αντιθέσεις χρωματισμών. Κατάλληλο φυτό για την κάλυψη διακοσμητικών **στεγαστρών** (πέρκολες), **δικτυωτών πλαισίων** και **αψίδων**, ενώ λόγω της ζωηρής και πυκνής του βλάστησης μπορεί να δημιουργήσει ωραίους **φράκτες**. Επίσης **εδάφη** με μεγάλη **κλίση** μπορούν να καλυφθούν με επιτυχία από το αγιόκλημα, ξεφεύγοντας από τα συνήθη φυτά εδαφοκάλυψης. Τέλος αξίζει να

σημειώσουμε ότι για **κήπους** και **πάρκα** που βρίσκονται σε **παραθαλάσσιες περιοχές** προτιμούμε το *periclymenum* λόγω της αντοχής του στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

3.2 Κισσός *Hedera helix* (Araliaceae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές της Ευρώπης, Αφρικής, Κίνας και της Ιαπωνίας. Στην Ελλάδα είναι γνωστό από τα Ομηρικά χρόνια και βρίσκεται αυτοφυές

μέσα στα δάση. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στις ασθένειες, στους ανέμους και στο ψύχος (έως -20 °C). Το πλούσιο αειθαλές φύλλωμα του, η μεγάλη του ανάπτυξη (έως 15μ.) και η ικανότητα του να αναρριχείται και στις πιο λείες επιφάνειες, το κατατάσσουν ως ένα από τα πολυτιμότερα αναρριχώμενα φυτά.

Χρήση: Μπορεί να καλύψει ολόκληρες **επιφάνειες κτιρίων, ερειπίων και βράχων**, καθώς και να σχηματίσει πυκνούς **φράκτες** με την βοήθεια μόνο ενός δικτυωτού πλέγματος. Όταν σε αυτά τα πλέγματα δώσουμε κάποιο σχήμα, μπορούμε να τα τοποθετήσουμε μέσα σε **χλοοτάπητες** ή σε άλλα σημεία του **κήπου-πάρκου** και να μας δώσουν πρωτότυπες εικόνες στο τοπίο. Με αναρρίχηση του σε κορμούς δένδρων βελτιώνει την αισθητική τους, ενώ θεωρείται ιδανικό φυτό για την διακόσμηση **φυτοδοχείων** σε **εσωτερικούς ή εξωτερικούς** χώρους, αρκεί να έχει επαρκεί φωτισμό.

3.3 Κληματίδα ή Αμπελίνα *Clematis algeriensis* (Ranunculaceae)

Φυλλοβόλο φυτό, ιθαγενές της Ευρώπης και της βόρειας Αφρικής. Στην Ελλάδα καλλιεργείται από πολύ παλιά, ενώ βρίσκεται αυτοφυής σχεδόν παντού.

Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -20 °C), στους εχθρούς και στις ασθένειες. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από την πλούσια βλάστηση του, τα πολυάριθμα, ωχρόλευκα και αρωματικά του άνθη, αλλά κυρίως από τους καρπούς του, που προσδίδουν στο φυτό μια μεγαλοπρεπή εμφάνιση φθινόπωρο και χειμώνα.

Χρήση: Λόγω της πολύ γρήγορης ανάπτυξης του, μπορεί να καλύψει σε μικρό χρονικό διάστημα **μεγάλες επιφάνειες**, να δημιουργήσει πυκνούς **φράκτες**, ή να αναρριχηθεί σε **αψίδες και πέρκολες**, προσφέροντας πυκνή σκιά στους επισκέπτες της.

3.4 Περιπλοκάδα Ελληνική *Periploca graeca* (Asclepiadaceae)

Είναι φυλλοβόλο φυτό, ιθαγενές της νοτιοανατολικής Ευρώπης και αυτοφυές της Ελλάδας από όπου πήρε και το όνομα του. Χωρίς ιδιαίτερης σημασίας καλλωπιστική αξία, γι' αυτό ίσως δεν ζητείται στην αγορά, παρ' όλα αυτά, είναι πολύ ανθεκτικό φυτό σε όλους τους τύπους των εδαφών ακόμη και των αλατούχων, στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και στις χαμηλές θερμοκρασίες. Έτσι μπορεί να φυτευτεί σε μέρη που κανένα άλλο φυτό δεν θα αναπτυχθεί.

Χρήση: Μπορεί να αναρριχηθεί σε **πέργκολες**, να καλύψει **φράκτες**, **τοίχους αντιστήριξης** ή οποιεσδήποτε **αντισταθμητικές επιφάνειες**, ιδίως σε **δημόσιους χώρους πρασίνου** ή **παραθαλάσσιες περιοχές**.

3.5 Τριανταφυλλιά *Rosa* sp. (Rosaceae)

Το γένος *Rosa* περιλαμβάνει περισσότερα από 125 είδη, ιθαγενών των εύκρατων αλλά ψυχρών περιοχών του βόριου ημισφαιρίου, από τα οποία τα 20 βρίσκονται αυτοφυές στη χώρα μας. Ευδοκίμει σε όλα σχεδόν τα εδάφη, στους ανέμους, ενώ είναι πολύ ανθεκτικό φυτό τόσο στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -25 °C) όσο και στις υψηλές. Γενικά η τριανταφυλλιά θεωρείται ο βασιλιάς των ανθέων και δικαιολογημένα μια και συγκεντρώνει πάρα πολλά πλεονεκτήματα έναντι των άλλων φυτών, μερικά από τα οποία είναι: α) Είναι πολυετές φυτό που με κατάλληλες φροντίδες μπορεί να ζήσει δεκάδες χρόνια. β) Είναι σκληραγωγημένο και ευδοκίμει σε μεγάλο εύρος κλιματολογικών συνθηκών και γεωγραφικού πλάτους. γ) Έχει ζωηρή βλάστηση και σε λίγο χρονικό διάστημα καλύπτουν τους χώρους που επιθυμούμε. δ) Υπάρχει μεγάλη ποικιλία τύπων φυτών (π.χ. υβρίδια τσαγιού, φλοριμπούντα, πολύανθα κ.α.). ε) Δεν υπάρχει άλλο φυτό με τόσες ποικιλίες και είδη με αποτέλεσμα να έχουμε μια πολύ μεγάλη ποικιλία χρωμάτων στα άνθη.

Χρήση: Φυτεμένο κοντά σε **κτίρια** και με κατάλληλη υποστήριξη μπορεί να αναρριχηθεί σε αυτά και να μας δώσει εντυπωσιακές χρωματικές εναρμονίσεις ή αντιθέσεις. Αναρριχάται εύκολα σε **πέργκολες**, **δικτυωτά**

σκέπαστρα και οποιεσδήποτε κάθετες ή οριζόντιες **αντισταθμητικές επιφάνειες**. Μπορεί να φυτευτεί σε **φυτοδοχεία** και να διακοσμήσει ωραία **κήπους οροφής, αίθρια** και **καθιστικά** κήπων. Γενικά είναι ιδεώδες φυτό που θα πρέπει να υπάρχει όπου υπάρχει κήπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ – ΥΠΟΘΑΜΝΟΙ – ΦΡΥΓΑΝΑ

Αμιγείς ή σε συνδυασμό με θάμνους: Για την δημιουργία αρωματικών παρτεριών, βραχόκηπων κ.α.

Σε συστάδες: Για την δημιουργία χαμηλού ύψους πλαισίων.

4.1 Αγκαραθιά *Phlomis fruticosa* (Labiatae)

Πολύκλαδες θάμνος το ύψος του οποίου φθάνει το 1 με 1,5μ, ο οποίος βρίσκεται αυτοφυής στη Ελλάδα. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα άνθη κίτρινου χρώματος. Αντέχει σε ξηρές, πετρώδεις και ασβεστολιθικές πλαγιές.

Χρήση: Μπορεί να καλλιεργηθεί σε **βραχόκηπους**, βελτιώνοντας την αισθητική τους εμφάνιση, ιδίως την περίοδο άνθησής του, καθώς και σε **σημεία άγωνα** όπου δεν είναι δυνατή η καλλιέργεια άλλων ειδών.

4.2 Άκανθα *Acanthus spinosum* (Acanthaceae)

Πολυετές ποώδες φυτό που καλλιεργείται από παλιά. Τα άνθη του δεν έχουν εμπορική αξία. Το φυτό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη κηποτεχνία με διάφορους τρόπους αξιοποιώντας την ανθεκτικότητά του σε σκιερά μέρη.

Χρήση: Η φύτευση του σε **σκιερό μέρος** αξιοποιεί τμήματα του κήπου που δύσκολα μπορούν να ευδοκιμήσουν άλλα φυτά, δημιουργώντας ταυτόχρονα **εδαφοκάλυψη**. Μπορεί να συγκαλλιεργηθεί με δέντρα ή θάμνους υψηλής ανάπτυξης, βελτιώνοντας την αισθητική εμφάνιση τους αλλά και του κήπου γενικά. Συνιστάται ιδιαίτερα για την κάλυψη χώρων μεταξύ **τοίχων και διαδρόμων** του κήπου, ή την κάλυψη κάθετων **αντισταθμητικών επιφανειών** μικρού ύψους.

4.3 Αψιθιά *Artemisia arborescens* (Compositae)

Αειθαλές πολυετές φυτό, ιθαγενές των εύκρατων περιοχών της Ευρώπης, γνωστό στη χώρα μας από πολύ παλιά. Ανθεκτικό στη ξηρασία, προτιμά ηλιαζόμενα εδάφη αλλά αντέχει και στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -15 οC). Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από το ασημογκρί χρώμα των φύλλων του, από τα καστανοκίτρινα άνθη το καλοκαίρι και από το έντονο άρωμα που έχει το φυτό.

Χρήση: Κατάλληλο φυτό για τη δημιουργία **αρωματικών πλαισίων**, ενώ μαζί με άλλα αρωματικά φυτά δημιουργούν ωραίους **βραχόκηπους**. Τέλος η συγκαλλιέργεια με άλλα ανθόφυτα μας δίνει εντυπωσιακά **ανθικά αμφιθέατρα**, φυτεμένο στη δεύτερη ή τρίτη σειρά.

4.4 Γαρίφαλο *Dianthus caryophyllus* (Caryophyllaceae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές των χωρών της Μεσογείου και ειδικότερα της Ελλάδας όπου καλλιεργήθηκε τουλάχιστον πριν 2000 χρόνια. Ανθεκτικό φυτό σε πολλούς τύπους εδαφών καθώς και στην ξηρασία, χωρίς όμως να αφήνονται να υποφέρουν γιατί μειώνεται η ανθοφορία. Η ποικιλία χρωμάτων, τα αρωματικά άνθη του καθώς και οι ποικίλοι τρόποι χρήσης του, το καθιστούν ένα δυνατό σύμμαχο του εκάστοτε κηποτέχνη.

Χρήση: Ανθώνες με πολύχρωμα γαρίφαλα μπροστά από ανοιχτόχρωμα κτίρια δημιουργούν έντονες χρωματικές αντιθέσεις, το ίδιο αποτέλεσμα έχουμε και με ομαδική φύτευση του μέσα σε **χλοοτάπητα** που σπάει την μονοτονία του πρασίνου. Μπορεί να συνδυαστεί με άλλα ανθόφυτα για τη δημιουργία ωραίων **παρτεριών** ή **ανθικών αμφιθεάτρων**, φυτεμένο στη δεύτερη με τρίτη σειρά λόγω του ύψους του. Είναι κατάλληλο φυτό **φυτοδοχείων** για την διακόσμηση των **εξωτερικών χώρων** όπως **δώματα**, **εξωκαθηστικά** και **παραθύρων**. Ενώ, ως κομμένο θα μας στολίσει ωραία τα **ανθοδοχεία** του σπιτιού, μόνο η με την βοήθεια της γυψοφίλης για αρκετό διάστημα.

4.5 Γεράνιο ή Πελαργόνιο *Pelargonium zonale* (Geraniaceae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές των εύκρατων περιοχών. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό σε όλα σχεδόν τα εδάφη καθώς και στη ξηρασία, αλλά ευπαθής στις χαμηλές θερμοκρασίες της βόρειας Ελλάδας. Η πλούσια και ποικιλόχρωμη (ανάλογα το είδος) ανθοφορία και το μεγάλο εύρος άνθησης, από αρχές άνοιξης έως τους πρώτους παγετούς, χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική του αξία.

Χρήση: Μπορεί να φυτευτεί και να δημιουργήσει **ανθικά πλαίσια** (μπορντούρες), για την οριοθέτηση **διαδρόμων, παρτεριών, χλοοτάπητα** κ.ά. Η ομαδική φύτευση του μέσα στο **χλοοτάπητα** θα μας δώσει ωραίες και εντυπωσιακές χρωματικές αντιθέσεις. Συνδυάζεται άριστα με άλλα πολυετή φυτά για τη δημιουργία **ανθικών παρτεριών**, ενώ η χρήση του σε **φυτοδοχεία** διακοσμεί άριστα **εισόδους, παράθυρα, ταρατσόκηπους**, ακόμη και **κρεμαστά καλάθια**, ιδίως με κάποιες κρεμοκλαδείς ποικιλίες που έχει.

4.6 Γυψοφίλη *Gypsophila paniculata* (Caryophyllaceae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές της Ευρώπης. Είναι πολύ ανθεκτικό στα ξηρά, ασβεστώδη και άγονα εδάφη, αντίθετα πολύ ευπαθές στα υγρά και όξινα. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα λεπτότερα και κομψότερα άνθη, λευκού ή κυανόλευκου χρώματος που μένουν πάνω στο φυτό καθ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού.

Χρήση: λόγω του λευκού του άνθους, συνιστάται η φύτευση του μπροστά από **κτίρια** ή άλλες επιφάνειες, με σκούρα χρώματα όπου και δημιουργούν χρωματικές αντιθέσεις. Μπορούν επίσης και να συγκαλλιεργηθούν με άλλα πολυετή φυτά για την

δημιουργία **ανθικών αμφιθεάτρων**. Τέλος είναι ιδανικό φυτό για τη δημιουργία **ανθοδεσμών** και στολισμού **βάζων**, ως κομμένο λουλούδι σε συνδυασμό με άλλα άνθη.

4.7 Δεντρολίβανο *Rosmarinus officinalis* (Labiatae)

Αειθαλής θάμνος με μεγάλη καλλωπιστική αξία λόγω της πυκνής και αρωματικής του βλάστησης, καθώς και των αρωματικών γαλάζιο-μωβ ανθέων, τα οποία εμφανίζονται στο φυτό πολλούς μήνες κυρίως τους ψυχρούς (Σεπτέμβριο – Απρίλιο). Ανθεκτικός στην ξηρασία – αναπτύσσεται και σε άγονα εδάφη.

Χρήση: Λόγω του αρώματός του συνίσταται η φύτευσή του στις **εισόδους** των κατοικιών. Είναι κατάλληλο φυτό για τη δημιουργία χαμηλού ύψους **φυτικών πλαisiών**, ενώ με κλάδεμά του μπορεί να αποτελέσει άριστο φυτό **εδαφοκάλυψης**. Η παρουσία του σε ένα **βραχόκηπο** είναι πολύ εντυπωσιακή, ενώ προτείνεται η φύτευσή του και για κάλυψη **πρανών**.

4.8 Δίκταμος *Dictamnus albus* (Labiatae)

Φυλλοβόλο φυτό, ιθαγενές της νότιας Ευρώπης και ειδικότερα της πατρίδας μας. Γνωστός από τον Θεόφραστο ακόμη για τις θεραπευτικές του ιδιότητες. Ανθεκτικό στην ξηρασία, σε ηλιαζόμενα ή ημισκιερά εδάφη, ενώ μπορεί να αναπτυχθεί σε οποιοδήποτε έδαφος. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από το υπέροχο άρωμα που αποδίδουν τόσο τα φύλλα, όσο και τα άνθη του.

Χρήση: Συνιστάται η καλλιέργειά του μέσα σε **φυτοδοχεία** για τη διακόσμηση **δωμάτων**, **εξωτερικών καθιστικών** και **παραθύρων** σε συνδυασμό με άλλα αρωματικά φυτά. Με τον ίδιο τρόπο μπορεί να δημιουργήσει ωραίους **βραχόκηπους** λόγω της ανθεκτικότητάς του στην ξηρασία. Φυτευόμενο σε μονή ή διπλή σειρά σχηματίζει εντυπωσιακά **πλαίσια** (μπορντούρες), που μπορούν να **οριοθετήσουν** ωραία **χλοοτάπητα**, **παρτέρια** και **βραχόκηπους** από άλλους χώρους.

4.9 Έβενος *Ebenus cretica* (Leguminosae)

Αειθαλής θάμνος, μικρού ύψους, διάσπαρτος σε ξηρές και απότομες πλαγιές στην Κρήτη (ενδημικό). Η αντοχή του στη ξηρασία και τα όμορφα ρόδινα άνθη του είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα που μας επιτρέπουν τη χρήση του στη δημιουργία ενός κήπου.

Χρήση: Λόγω του χαμηλού του ύψους μπορεί να αποτελέσει φυτό **εδαφοκάλυψης** σε **παρτέρια** και **πρανή**. Η φύτευσή του μεμονωμένα μέσα σε ένα **βραχόκηπο** δημιουργεί ένα εντυπωσιακό αποτέλεσμα. Επίσης, συνιστάται η χρήση του για τη δημιουργία **φυτικών πλαισίων** γιατί επιδέχεται κλάδεμα (που πρέπει να γίνει μετά την άνθηση).

4.10 Ελίχρυσο *Helichrysum heldrichii* (Compositae)

Είναι πολυετές μικρή πυκνή πόα, με πολλούς βλαστούς που έχουν πυκνό χνούδι και το ύψος του φυτού είναι περίπου 0,5μ. Έχει φύλλα επαλάσσοντα, γραμμοειδή, τα άνθη του είναι κεφάλια κωνικού σχήματος με χρώμα κίτρινο τα οποία φύονται σε πυκνούς κορύμβους στην κορυφή των βλαστών. Η περίοδος ανθοφορίας του είναι από Απρίλιο ως Ιούνιο.

Χρήση: Το ελίχρυσο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε **παρτέρια**, **νησίδες**, **κήπους** και **βραχόκηπους**, μόνο του ή σε συνδυασμό με φρύγανα και αρωματικά φυτά.

4.11 Ευφόρβια *Euphorbia epithymoides* (Euphorbiaceae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές της ανατολικής Ευρώπης που στη χώρα μας αν και έχει εγκλιματισθεί πολύ καλά, δεν είναι τόσο διαδεδομένο όσο θα έπρεπε. Είναι ανθεκτικό φυτό στα ξηρά και άγονα εδάφη όσο λίγα άλλα καλλωπιστικά φυτά και ταυτόχρονα ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (μέχρι -25 C). Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα ασυνήθιστα και ωραίου πράσινου χρώματος φύλλα που δημιουργούν μια εντυπωσιακή χρωματική αντίθεση με τα κίτρινα άνθη που φέρει ενώ το χειμώνα μεταβάλλονται σε βαθυκόκκινα.

Χρήση: Κατ' εξοχήν φυτό **βραχόκηπων** για την αντοχή του στη ξηρασία, αλλά και ιδανικό για φύτευση σε **φυτοδοχεία** που θα τοποθετηθούν σε προσήλιες θέσεις. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί λόγω των διακοσμητικών ανθών του και της ανάπτυξής του και ως φυτό **πλαισίων** δίπλα σε **πλακόστρωτους διαδρόμους** ή σε **χαμηλούς τοίχους**. Ενώ η ομαδική του φύτευση μέσα σε **χλοοτάπητες** δημιουργεί εντυπωσιακές χρωματικές αντιθέσεις.

4.12 Εχινόπας *Echinops ritro* (Compositae)

Φυλλοβόλο φυτό, ιθαγενές της Νότιας Ευρώπης, άγνωστο στον Ελλαδικό χώρο, παρ' όλο που δεν θα έπρεπε να λείπει από κανένα Ελληνικό κήπο. Τόσο για την ανθεκτικότητά του στα πολύ ξηρά εδάφη και τις χαμηλές θερμοκρασίες (μέχρι -30 C), όσο και για τα ασυνήθιστα άνθη του μπλε χρώματος που φέρουν όλο το καλοκαίρι μέχρι και τον Οκτώβριο.

Χρήση: Η φύτευση του μπροστά από **ανοιχτόχρωμα κτίρια** δημιουργεί εντυπωσιακές χρωματικές αντιθέσεις, ενώ μπορεί να καλύψει ωραία παλιούς **τοίχους** ή **αντισταθμητικές επιφάνειες**. Ιδανικό φυτό για χρήση σε **βραχόκηπους** σε συνδυασμό με άλλα πολυετή φυτά και τέλος δεν πρέπει να παραλείψουμε ότι τα άνθη

του μπορούν να αποξηραθούν και να εντυπωσιάσουν σε **ανθοδοχεία** για αρκετό καιρό.

4.13 Θρύμπα *Satureja thymbra* (Labiatae)

Όρθιος, πολύκλαδος θάμνος, ιθαγενής της Μεσογείου. Στη χώρα μας απαντάται αυτοφυής σε όλα τα βουνά. Το ύψος του δεν ξεπερνά τα 0,4μ. ενώ τα άνθη του ροδοιώδους χρώματος, εκπύσσονται τον Απρίλιο και διαρκούν δύο με τρεις μήνες. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία.

Χρήση: Ιδανικό φυτό για την δημιουργία και διαμόρφωση **παρτεριών**, **βραχόκηπων** και **πρανών** με συγκαλλιέργεια του με άλλα φυτά θάμνους.

4.14 Θυμάρι *Thymus capitatus* (Labiatae)

Αειθαλές, πολυετές φυτό, ιθαγενές της Μεσογείου, ενώ στη χώρα μας το συναντάμε αυτοφυές σε όλα τα βουνά. Πάρα πολύ ανθεκτικό φυτό στη ξηρασία και την πολύ ζέστη. Αντέχει όμως και στο ψύχος (έως τους -25 C). Προτιμά ηλιαζόμενες θέσεις και δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις στο έδαφος. Τόσο το ίδιο το φυτό, όσο και τα λευκά του άνθη που βγαίνουν Ιούνιο-Ιούλιο, είναι πολύ αρωματικά.

Χρήση: Ιδανικό φυτό για φύτευση μαζί με άλλα αρωματικά φυτά για τη διαμόρφωση **παρτεριού** (αρωματικού), **βραχόκηπου** και **πρανών**. Αξίζει να σημειώσουμε ότι είναι ένα εξαιρετικό **μελισσοκομικό φυτό**, ενώ χρησιμοποιείται στη **μαγειρική** και στη **φαρμακευτική**.

4.15 Ίβηρη *Iberis sempervirens* (Cruciferae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές της Νότιας Ευρώπης. Είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία καθώς και σε έντομα και μύκητες, αλλά πολύ ευπαθής στα πολύ υγρά εδάφη. Πολύ ωραίο φυτό με εντυπωσιακό, γυαλιστερό σκούρου πράσινου χρώματος φύλλωμα που κατά τη διάρκεια της άνθησης σκεπάζεται από άφθονα ολόλευκα άνθη.

Χρήση: Συνιστάται ιδιαίτερα για τη δημιουργία αειθαλών **ανθικών πλαισίων**. Λόγω της ανθεκτικότητάς του στην ξηρασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί με επιτυχία σε **βραχόκηπους**. Τέλος η συμπαγή, πυκνή του βλάστηση και η άνθισή του διακοσμεί ωραία **κρεμαστά φυτοδοχεία**.

4.16 Καμπανούλα *Campanula* sp. (Campanulaceae)

Φυτό της Μεσογείου που στην χώρα μας δεν είναι διαδεδομένο όσο θα έπρεπε αν και κάποια γένη είναι ενδημικά της Κρήτης. Η καμπανούλα είναι από τα φυτά εκείνα που κατά την περίοδο του χειμώνα έχουμε την πλήρη ξήρανση του φυτού και όχι μόνο την πτώση των φύλλων. Είναι πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -30 C), Είναι γένος με 300 περίπου είδη με πολλές ποικιλίες διαφορετικής ανάπτυξης. Εντυπωσιάζει

με τα άνθη του, τόσο λόγω του σχήματος, που μοιάζει με καμπάνα (εξού και το λατινικό), όσο και για την ποικιλία των χρωμάτων που έχουν.

Χρήση: Είναι κατάλληλο φυτό για ομαδική φύτευση, μπροστά από **ανοιχτόχρωμα κτίρια**, καθώς και από **αντιαισθητικές επιφάνειες** του κήπου, ιδίως οι ποικιλίες που έχουν υψηλή ανάπτυξη (έως 1,8μ.). Παράλληλα, ανάλογα του ύψους των ποικιλιών που έχουμε μπορούν να δημιουργήσουν σε συνδυασμό με άλλα ανθόφυτα υπέροχους **ανθώνες** και να τοποθετηθούν στην πρώτη ή δεύτερη σειρά. Τέλος, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε **φυτοδοχεία** για τη διακόσμηση **εσωτερικών** και **εξωτερικών** χώρων, ενώ ως κομμένο είναι κατάλληλο για το **ανθοδοχείο**.

4.17 Κέντρανθος ή Βαλεριάνα *Centranthus ruber* (Valeriaceae)

Φυτό ιθαγενές της Ευρώπης και ιδιαίτερα των χωρών της Μεσογείου. Το Χειμώνα έχουμε την πλήρη ξήρανση του φυτού αλλά τις άλλες εποχές μας αποζημιώνει με τα γκριζοπράσινα φύλλα του και κυρίως με τα άνθη του, που ανάλογα με την ποικιλία διαφέρουν χρωματικά (λευκά, κόκκινα, πορφυρά, κ.ά.), καθώς και με το μεγάλο εύρος άνθησής του από το Μάιο έως τον Σεπτέμβριο. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό, τόσο στην ξηρασία, όσο και στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -30 C).

Χρήση: Μπορεί να φυτευτεί μπροστά από **κτίρια** όλων των χρωματισμών και να δημιουργεί ωραίους χρωματικούς συνδυασμούς ή αντιθέσεις, μια και το ίδιο προσφέρεται σε διάφορα χρώματα. Η φύτευσή του σε **φυτοδοχεία** στολίζει **εξωτερικούς** και **εσωτερικούς** χώρους αρκεί να δέχεται αρκετό ήλιο. Είναι κατάλληλο φυτό για την κατασκευή **παρτεριών**, **βραχόκηπου** και τη κάλυψη **ξηρών**, **επικλινών εδαφών**. Τα κομμένα άνθη του διατηρούνται και στολίζουν για αρκετό καιρό τα **ανθοδοχεία**.

4.18 Μενεξές *Viola odorata* (Violaceae)

Πολυετής πόα φυτά με μικρά ριζοβολούντα στολόνια. Ανθεκτικό στην ξηρασία και σε πετρώδη εδάφη, ως φυτό ορεινής ζώνης. Υπάρχει και είδος

(*cretica*) που είναι ενδημικό της Κρήτης. Καλύτερη περίοδος του φυτού, ο Μάρτιος – Απρίλιος όπου και εκπτύσσει τα ωραία, αρωματικά άνθη του, ιώδους χρώματος.

Χρήση: Μπορεί να καλλιεργηθεί σε **βραχόκηπους**, βελτιώνοντας την αισθητική τους εμφάνιση, ιδίως την περίοδο άνθησής του, καθώς και σε **άγονες περιοχές** όπου δεν είναι δυνατή η καλλιέργεια άλλων ειδών.

4.19 Σπάρτο *Spartium junceum* (Leguminosae)

Πολύκλαδος αυτοφυής θάμνος που φτάνει έως τα 3μ. Είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία και τα υδροσταγονίδια της θάλασσας. Την εποχή της άνθησης το φυτό χάνεται από τα πολυάριθμα και μεγάλα κίτρινα άνθη του.

Χρήση: Μπορεί να καλλιεργηθεί σε **βραχόκηπους**, βελτιώνοντας την αισθητική τους εμφάνιση, ιδίως την περίοδο άνθησής του, καθώς και σε σημεία **άγωνα** όπου δεν είναι δυνατή η καλλιέργεια άλλων ειδών. Σε περίπτωση φύτευσής του σε **επικλινές έδαφος** λειτουργεί και σαν εδαφοπροστατευτικό. Επιδέχεται κλάδεμα και συνιστάται η χρήση του για τη δημιουργία **φυτικών πλαisiών**. Χρησιμοποιείται σε **εθνικές οδούς** λόγω της αντοχής του στην ξηρασία.

4.20 Στατική *Limonium* spp (Plumbaginaceae)

Πολυετή φυτά το ύψος των οποίων φτάνει το 0,7μ. Με τα φύλλα τους συγκεντρωμένα στη βάση ή σε πυκνούς, φυλλοφόρους βλαστούς γύρο από αυτή. Ενώ οι ανθοφόροι δεν φέρουν φύλλα, αλλά τα άνθη τους, λευκού, κυανού, ή πορφυρού χρώματος και που παραμένουν στο φυτό από τέλη άνοιξης μέχρι και τις αρχές του φθινοπώρου. Είναι ανθεκτικό φυτό στα υδροσταγονίδια της θάλασσας και την ξηρασία.

Μπορεί να καλλιεργηθεί σε **βραχόκηπους**, βελτιώνοντας την αισθητική τους εμφάνιση, ιδίως την περίοδο άνθησής του, καθώς και σε **παραθαλάσσιες περιοχές** όπου δεν είναι δυνατή η καλλιέργεια άλλων ειδών.

4.21 Στάχυς *Stachys* spp. (Labiatae)

Πολυετή φυτά το ύψος των οποίων φτάνει το 1μ. Στην χώρα μας κάποια είδη είναι ενδημικά της Κρήτης και κάποια της Καρπάθου. Ανθεκτικά στην ξηρασία και στα πετρώδη εδάφη. Ενώ τα άνθη εκπτύσσονται τους μήνες της άνοιξης, σε χρώμα ρόδινο ή πορφυρό, κίτρινο και λευκό, ανάλογα το είδος.

Χρήση: Ιδανικό φυτό για την δημιουργία και διαμόρφωση **παρτεριών βραχόκηπων** και **πρανών** με συγκαλλιέργεια του με άλλα φυτά όπως φρύγανα και αρωματικά.

4.22 Φασκομηλιά *Salvia officinalis* (Labiatae)

Αειθαλές, πολυετές φυτό, ιθαγενές των παραμεσογειακών χωρών. Πολύ ανθεκτικό φυτό στη ξηρασία και τη ζέστη και χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις σε έδαφος. Αν και αντέχει (μέχρι και τους -20oC) δεν αναπτύσσεται κανονικά στις χαμηλές θερμοκρασίες. Τα άνθη του, ιώδους χρώματος, αλλά κυρίως το άρωμα του φυτού, είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του.

Χρήση: Ιδανικό για φύτευση σε **συστάδες** ή **βραχόκηπους** μαζί με άλλα αρωματικά φυτά, ενώ παρέχοντας του καλή στράγγιση, μπορούμε να το φυτέψουμε και μέσα στο **χλοοτάπητα**. Έτσι, το χρώμα των φύλλων του (γκριζοπράσινο) σπάει το βαθυπράσινο του χλοοτάπητα δημιουργώντας ωραία χρωματική αντίθεση. Ιδανικό φυτό επίσης για κατανάλωση του ως **αφέψημα**, ενώ χρησιμοποιείται στη **μαγειρική** και στη **φαρμακευτική**.

4.23 Χρυσάνθεμο Μεγανθές *Chrysanthemu maximum* (Compositae)

Αειθαλές φυτό, ιθαγενές της Ευρώπης. Είναι αρκετά ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία, ενώ αντέχει πολύ και στις χαμηλές θερμοκρασίες (έως -35 C). Ευπαθές όμως στην υπερβολική υγρασία. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τα βαθυπράσινα φύλλα του που έρχονται σε αντίθεση

με τα ολόλευκα μεγάλα άνθη του καθώς και τον κίτρινο δίσκο που φέρουν στο κέντρο.

Χρήση: Συνίσταται να φυτεύεται κοντά σε **τοιίχους** ή κτίρια με σκούρα χρώματα δημιουργώντας ωραία χρωματική αντίθεση με τα ολόλευκα άνθη του. Μπορούν να φυτευτούν σε **φυτοδοχεία** και να στολίσουν **εσωτερικούς** και **εξωτερικούς χώρους**. Θεωρείται ιδανικό φυτό για τη δημιουργία **ανθικών πλαισίων**, αρκεί να φυτεύεται πυκνά σε αποστάσεις 0,2μ. περίπου. Με τον ίδιο τρόπο φύτευσης προβάλλεται εντυπωσιακά μέσα σε **χλοοτάπητα**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΕΤΗΣΙΑ (ΆΝΟΙΞΗΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ)

Αμιγείς ή σε συνδυασμό με θάμνους: Για την δημιουργία φυτικοανθικών παρτεριών, φυτευόμενα στην πρώτη σειρά λόγω του ύψους τους.

Σε συστάδες: Για την δημιουργία ανθώνων.

5.1 Άλυσσο *Alyssum maritimum* (Cruciferae)

Ιθαγενές φυτό της Μεσογείου και της Δυτικής Ασίας. Πολύ ανθεκτικό τόσο στην ξηρασία και την ζέστη όσο και το ψύχος. Ενώ η άνθηση του είναι πλούσια τόσο σε θερμά ηλιαζόμενα εδάφη όσο και στα δροσερά ημισκιαζόμενα. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται κυρίως από τα άνθη του λευκού συνήθως χρωματισμού, σπανιότερα ρόδινου ή μοβ, ενώ παράλληλα το ευχάριστο άρωμα μελιού που φέρουν τα κατατάσσουν ως κατ' εξοχήν μελισσοκομικά.

Χρήση: Αν και λόγω της ανάπτυξης του (οριζόντιας) και του ύψους του θεωρείται φυτό **εδαφοκάλυψης** μπορεί φυτευόμενο σε **φυτοδοχεία** να χρησιμοποιηθεί ως κρεμοκλαδές. Όταν τα φυτοδοχεία είναι μεγάλα τότε γεμίζει ωραία τις ποδιές θάμνων ή δέντρων που φέρουν αυτά. Κατάλληλο για τη δημιουργία πυκνού αλλά χαμηλού **πλαισίου**. Μπορεί στο έδαφος αλλά και μέσα σε **χλοοτάπητες** να δημιουργήσει διάφορα ανθικά σχέδια και ωραίες χρωματικές αντιθέσεις. Τέλος η συγκαλλιέργεια του με άλλα ετήσια φυτά μας δίνει εντυπωσιακούς **ανθώνες**, φυτευόμενο πάντοτε στην πρώτη σειρά λόγω ύψους.

5.2 Αντίρρινο ή σκυλάκι *Antirrhinum majus* (Scrophulariaceae)

Ιθαγενές φυτό των περιοχών της Μεσογείου και πολύ γνωστό στη χώρα μας. Είναι φυτό που μπορεί να καλλιεργηθεί ως ετήσιο άνοιξης, οπότε ανθίζει από τον Απρίλιο ως τον Ιούνιο αλλά και ως ετήσιο καλοκαιριού, οπότε ανθίζει από τον Ιούλιο μέχρι και τους πρώτους παγετούς. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από τους πολλούς τύπους ποικιλιών που διαθέτει, ως προς το μέγεθος ανάπτυξης των φυτών καθώς

και από το χρώμα των ανθέων που ενώ αρχικά ήταν κίτρινο στη συνέχεια και μετά από συνεχείς διασταυρώσεις δημιουργήθηκαν ποικιλίες που δίνουν άνθη όλων σχεδόν των χρωματισμών.

Χρήση: μπορεί να καλλιεργηθεί σε **φυτοδοχεία** για τη διακόσμηση **εσωτερικών** και **εξωτερικών** χώρων κτηρίων, ενώ ως κομμένο άνθος διακοσμεί για αρκετό διάστημα **ανθοδοχεία**. Στον κήπο συνδυάζεται πολύ καλά με άλλα ετήσια φυτά για την δημιουργία εντυπωσιακών **ανθώνων**, φυτευόμενο ανάλογα το ύψος της ποικιλίας σε ανάλογη σειρά του ανθώνα μας. Επίσης οι χαμηλές ποικιλίες μπορούν να σχηματίσουν ωραία **πλαίσια** (μπορντούρες) όταν φυτεύονται σε απλή ή διπλή γραμμή και σε αποστάσεις 0,2μ. Είναι φυτό που μπορεί και μόνο του να σχηματίσει ανθώνες με ζωηρές χρωματικές αντιθέσεις χρησιμοποιώντας και τοποθετώντας με κατάλληλο τρόπο ποικιλίες με άνθη διαφόρων χρωματισμών.

5.3: Βασιλικός *Ocimum basilicum* (Labiatae)

Ιθαγενές φυτό των τροπικών χωρών της Ασίας, Αφρικής, των νησιών του Ειρηνικού Ωκεανού και ειδικότερα της Μεσογείου. Γνωστό στη χώρα μας από τους αρχαίους χρόνους. Πολύ ανθεκτικό σε όλους τους τύπους εδαφών, αλλά ευδοκimeί στα ελαφριά ηλιαζόμενα και πλούσια σε οργανική ουσία. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από το υπέροχο άρωμα των φύλλων του και των ανθέων του.

Χρήση: Κατάλληλο φυτό για **φυτοδοχείο** προκειμένου να διακοσμήσει **εσωτερικούς χώρους, εξώστες ή παράθυρα** κτιρίων. Ιδεώδες φυτό για την δημιουργία αρωματικών **φυτικών πλαισίων**, ενώ η ομαδική φύτευση του μέσα σε **χλοοτάπητα** (για τον ιώδη βασιλικό), δημιουργεί ωραία χρωματική αντίθεση. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι είναι πολύ χρήσιμο φυτό στη **φαρμακευτική, αρωματοποιία** και τη **μαγειρική**.

5.4 Ίβηρη *Iberis umbellata* (Cruciferae)

Ιθαγενές φυτό της Μεσογείου και της Δυτικής Ασίας. Στην Ελλάδα απαντάται αυτοφυές (Σκιαδανθής Ίβηρη) στην περιοχή της Κρήτης και ενώ είναι ενδιαφέρον φυτό για τον κήπο, οι περισσότεροι την αγνοούν. Καλλιεργείται κυρίως την άνοιξη. Αντέχει στην ξηρασία αλλά αναπτύσσεται καλύτερα σε δροσερά και ημισκιερά εδάφη. Η ζωηρή του βλάστηση με πυκνό και λεπτό φύλλωμα καθώς και τα άνθη του με χρώμα λευκό ή ρόδινο χαρακτηρίζουν την καλλωπιστική αξία του φυτού.

Χρήση: Οι νέανες ποικιλίες είναι κατεξοχήν φυτά για την δημιουργία εντυπωσιακών **ανθικών πλαισίων** τα οποία όταν βρίσκονται στο πλάι **χλοοτάπητα** δημιουργούν ωραίες χρωματικές αντιθέσεις. Είναι κατάλληλο φυτό για **βραχόκηπους** λόγω της αντοχής του στην ξηρασία, ενώ συνδυάζεται πολύ καλά με άλλα ετήσια ανθοκομικά φυτά για την δημιουργία **ανθώνων**. Τέλος, ως κομμένο άνθος στολίζει και διατηρείται αρκετά στο **ανθοδοχείο**.

5.5 Ιο τρίχρωμο ή πανσές *Viola tricolor* (Violaceae)

Ιθαγενές φυτό των εύκρατων χωρών (τόσο του βόρειου όσο και του νότιου ημισφαιρίου) και ιδιαίτερα της νότιας Ευρώπης. Αναπτύσσεται σχεδόν σε όλα τα εδάφη του κήπου αλλά προτιμά τα πλούσια τακτικά αρδευόμενα, καλά αποστραγγιζόμενα και ηλιαζόμενα όταν ιδίως καλλιεργείται την άνοιξη ή χειμώνα. Μπορεί να καλλιεργηθεί και το καλοκαίρι αλλά σε ημισκιερά και δροσερά εδάφη. Έχει χαμηλή, ζωηρή και πλούσια βλάστηση ενώ τα άνθη του προβάλλονται άφθονα και πυκνά διατεταγμένα με ποικίλα λαμπερά και εντυπωσιακά χρώματα από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Ιούνιο.

Χρήση: Συνδυάζεται πολύ καλά με όλα σχεδόν τα ετήσια φυτά άνοιξης φυτευόμενο πάντοτε στην πρώτη σειρά των **ανθώνων**. Ιδεώδες φυτό για την δημιουργία πολύχρωμων ή μονόχρωμων ανθικών σχεδίων στο έδαφος ή μέσα σε μεγάλες **εκτάσεις χλόης**. Φυτευόμενο σε απλή ή διπλή σειρά,

στην άκρη διαδρόμων ή ανθώνων δημιουργεί πολύ εντυπωσιακά **ανθικά πλαίσια**, ενώ είναι ένα από τα καταλληλότερα φυτά για το στολισμό **φυτοδοχείων** κάθε σχήματος, μεγέθους και υλικού κατασκευής.

5.6 Καλενδούλα *Calendula officinalis* (Compositae)

Ιθαγενές φυτό της Μεσογείου, πολύ γνωστό στη χώρα μας όπου καλλιεργείται από παλιά. Είναι ετήσιο φυτό άνοιξης που ανθίζει μαζί με το άλυσσο πολύ πρωιμότερα από κάθε άλλο φυτό του είδους, δηλαδή από το Νοέμβριο- Δεκέμβριο στη νότια Ελλάδα και Δεκέμβριο-Ιανουάριο στη βόρεια. Αντέχει και αναπτύσσεται σε όλους τους τύπους εδαφών του κήπου ενώ αν και ευπαθής στις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα, την άνοιξη ξαναβλασταίνει, συνήθως από το σημείο του λαιμού. Η καλλωπιστική του αξία χαρακτηρίζεται από το χρώμα των ανθέων, κίτρινο ή πορτοκαλί και από την εποχή της έκπτυξης τους που είναι σε μια περίοδο όπου λίγα φυτά φέρουν άνθη.

Χρήση: κατεχοχήν φυτό **φυτοδοχείων** για την διακόσμηση **εσωτερικών** και **εξωτερικών** χώρων κτηρίων. Μπορεί να συνδυαστεί με άλλα φυτά άνοιξης, φυτευόμενο στην πρώτη ή δεύτερη σειρά των **ανθώνων**, ενώ όταν οι ανθώνες βρίσκονται μέσα σε **χλωδείς εκτάσεις** τα άνθη δημιουργούν εντυπωσιακή χρωματική αντίθεση με το πράσινο αυτής. Οι νάνες ποικιλίες μπορούν να δημιουργήσουν εντυπωσιακά **ανθικά πλαίσια** χαμηλού ύψους.

5.7 Κονβόλβουλος *Convolvulus tricolor* (Convolvulaceae)

Ιθαγενές φυτό των εύκρατων και υποτροπικών περιοχών αλλά κυρίως το συναντάμε γύρω από την Μεσόγειο. Αρκετά γνωστό στην πατρίδα μας που πρέπει όμως να διαδοθεί ακόμη περισσότερο γιατί ανθίζει άφθονα και συνέχεια. Ανθίζει το καλοκαίρι, όταν σπέρνεται τον Μάρτιο και τη άνοιξη, όταν σπέρνεται τον Αύγουστο ή Σεπτέμβριο. Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη αλλά προτιμά τα υγρά, ηλιαζόμενα και κανονικά αποστραγγιζόμενα.

Χρήση: κατεξοχήν φυτό για κρεμαστά καλάθια προκειμένου να διακοσμήσει τόσο **εσωτερικούς** όσο και **εξωτερικούς** χώρους, αρκεί να έχει αρκετό ήλιο. Συνίσταται ως φυτό **φυτοδοχείων** κυρίως ψηλών για **δώματα, εξώστες** και **παράθυρα**. Τέλος, μπορεί να συγκαλλιεργηθεί με άλλα ετήσια άνοιξης ή καλοκαιριού φυτευόμενο στην πρώτη ή δεύτερη σειρά των **ανθώνων**.

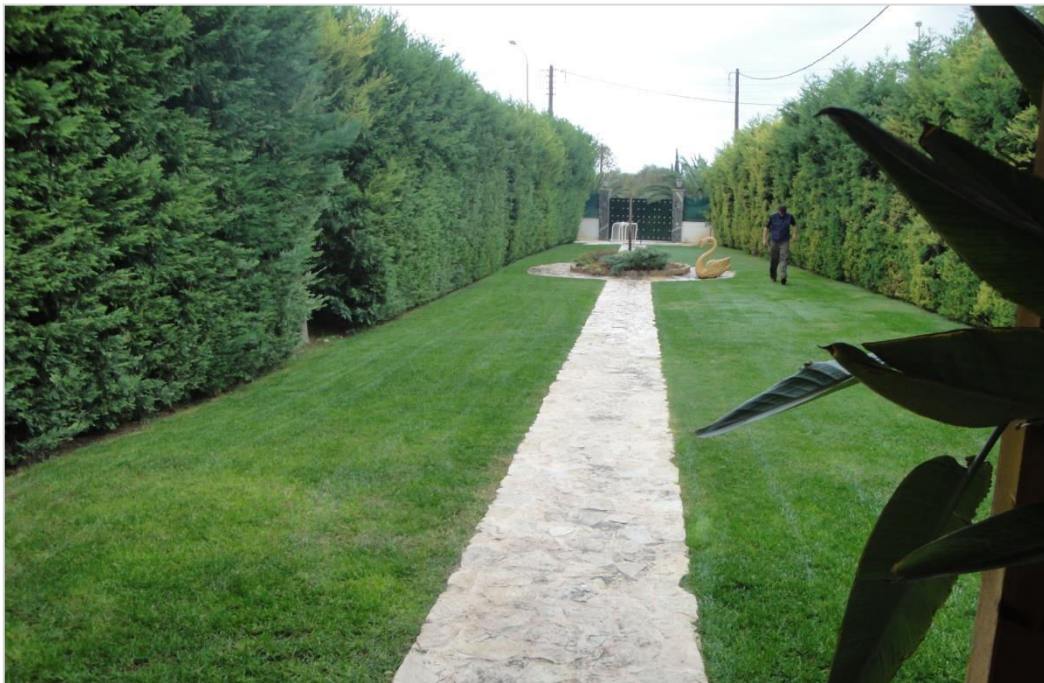
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ ΣΤΟ ΛΟΥΤΡΑΚΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Εικόνα 6:Μικρός κήπος με πισίνα και χλοοτάπητα

Εικόνα 7:Μικρός κήπος με κυρίαρχο στοιχείο τον φοίνικα ,αγγελική μπορντούρα και χλοοτάπητα

Εικόνα 8:Μικρός κήπος με κυρίαρχα στοιχεία τον διάδρομο με πλακάκια πέτρας, χλοοτάπητα , λεμονοκυπάρισσους και μικρό βραχόκηπο

Εικόνα 9:Μικρός κήπος με αγγελικές, χλοοτάπητα, γυσσα και βραχόκηπο

Εικόνα 10: Μικρός κήπος με χλοοτάπητα, βραχόκηπο, λεμονοκυπάρισσους και μικρούς φοίνικες

Εικόνα 11: Μικρός κήπος με χλοοτάπητα, βραχόκηπο, λεμονοκυπάρισσους και μικρούς φοίνικες

Εικόνα 12:Μικρός κήπος με όμορφα σκαλιά, χλοοτάπητας σε ύψωμα

Εικόνα 13:Μικρός κήπος με πλακάκια πέτρας δέντρα χλοοτάπητας σε πολύγωνα σχήματα

Εικόνα 14:Μικρός κήπος με χλοοτάπητα βραχόκηπο και διάφορα θαμνοειδή

Εικόνα 15:Μικρός κήπος με χλοοτάπητα, γεράνια, τούγιες, πλακάκια,πέτρες

Εικόνα 16: Μικρός κήπος με χλοοτάπητα, γεράνια, τούγιες, πλακάκια,πέτρες

Εικόνα 17: Μικρός κήπος με πολλά είδη φυτών

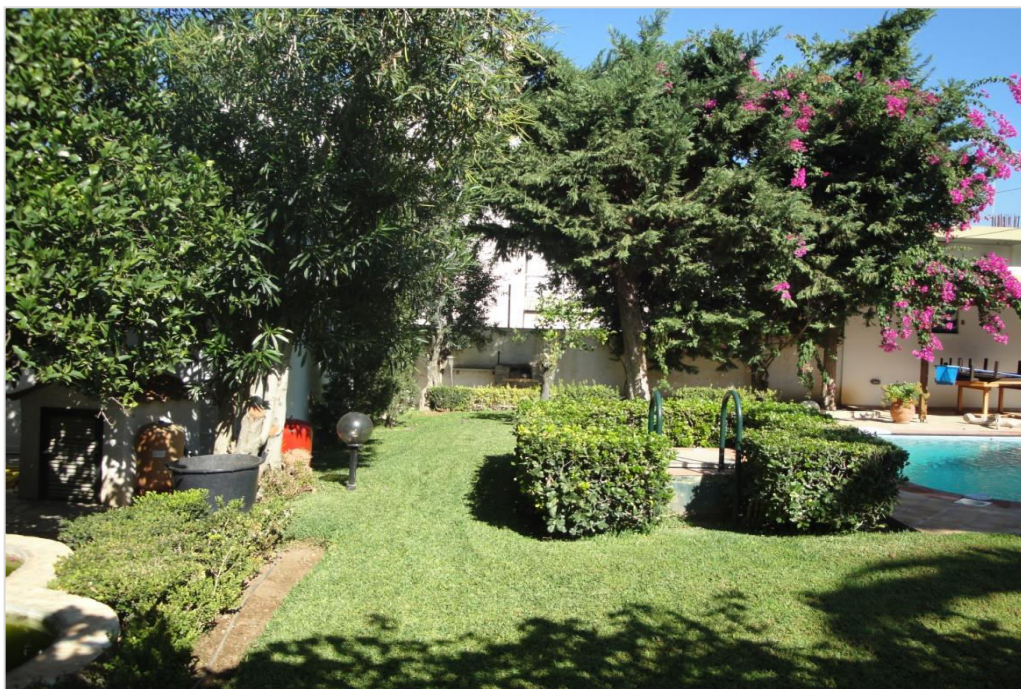
Εικόνα 18: Μικρός κήπος με πολλά είδη φυτών

Εικόνα 19: Μεγάλος κήπος με 3 μικρούς κήπους με χλοοτάπητα πίσίνα λιμνούλες και διάφορα λουλούδια και δέντρα.

Εικόνα 20:Μεγάλος κήπος με 3 μικρούς κήπους με χλοοτάπητα πισίνα λιμνούλες και διάφορα λουλούδια και δέντρα.

Εικόνα 21: Μεγάλος κήπος με 3 μικρούς κήπους με χλοοτάπητα πισίνα λιμνούλες και διάφορα λουλούδια και δέντρα.

Εικόνα 22: Μεγάλος κήπος με 3 μικρούς κήπους με χλοοτάπητα πίσίνα λιμνούλες και διάφορα λουλούδια και δέντρα.

Εικόνα 23: Μικρός κήπος με χλοοτάπητα, τριανταφυλλιές, φοίνικες, τούγιες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΧΕΔΙΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

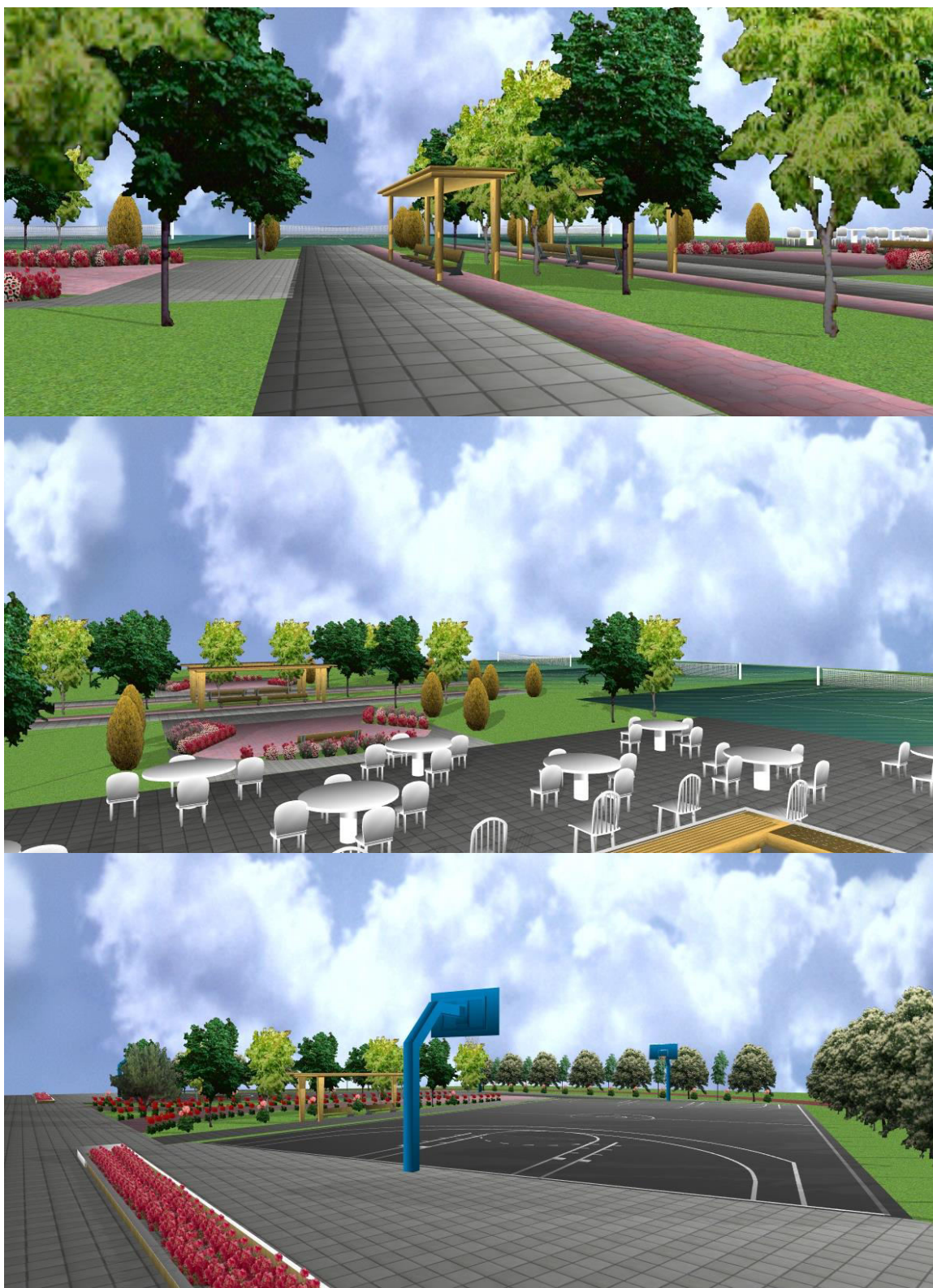
Εικόνα 24,25: Διαμόρφωση εξωτερικού κήπου δημόσιας βιβλιοθήκης στο Λουτράκι

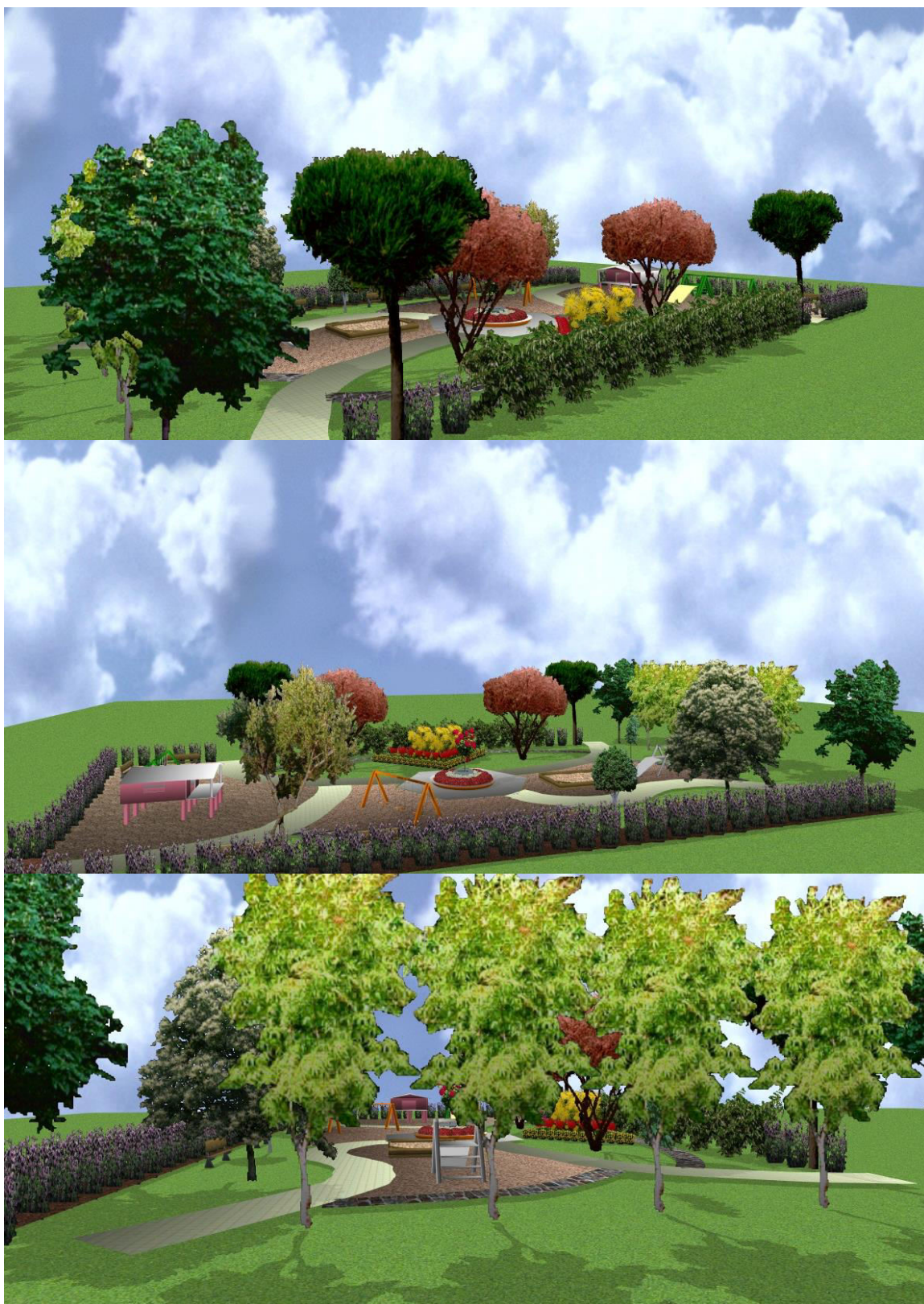
Εικόνα 25,26,27: Διαμόρφωση εξωτερικού κήπου δημόσιας βιβλιοθήκης στο Λουτράκι

Εικόνα 28,29,30: Διαμόρφωση εισόδου γυμνασίου στα Ίσθμια Κορινθίας

Εικόνα 31,32,33: Διαμόρφωση εισόδου γυμνασίου στα Ίσθμια Κορινθίας

Εικόνα 34,35,36: Διαμόρφωση παιδικής χαράς στο Λουτράκι

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κήπος αποτελεί ένα σημαντικό και επιθυμητό αγαθό για τον άνθρωπο από την αρχαία εποχή έως σήμερα. Ως ένα κατασκευασμένο από τον άνθρωπο περιβάλλον με σκοπό είτε την αισθητική απόλαυση, το στοχασμό ή την ψυχαγωγία είτε με σκοπό την παραγωγή τροφής, παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά που συναντώνται στις ποικίλες μορφές που έχει σε διάφορους πολιτισμούς, γεγονός που μαρτυρείται και από τις κοινές ρίζες των λέξεων που χρησιμοποιούν διάφορες γλώσσες για να ονομάσουν τις διάφορες μορφές κήπου, αποκαλύπτοντας στενούς πολιτισμικούς δεσμούς σε ό τι σχετίζεται με τη χρήση γης για τη δημιουργία κήπων. Συνδέεται για αιώνες με την παρέμβαση του ανθρώπου στη φύση αλλά νέες νοηματοδοτήσεις αναφαίνονται μέσα από το πρίσμα της συμβίωσης και συνύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και τη μείωση του ελέγχου πάνω σε αυτό ακόμα και στο πλαίσιο σχεδιασμού κήπων.

Η εικόνα του κήπου είναι βαθιά αποτυπωμένη στην ανθρώπινη συμβολική σκέψη και συνδέθηκε με τον παράδεισο, ένα από τα ύψιστα αγαθά του ανθρώπου κατά την αναζήτηση της ευτυχίας. Ακόμα η ενασχόληση της επιστήμης, της φιλοσοφίας, της αισθητικής και των τεχνών με τον κήπο αποδεικνύουν την πολλαπλή αξία που του αποδίδεται και τις ποικίλες εφαρμογές που έχει πάρει στην ιδιωτική και δημόσια ζωή. Ιδιαίτερα η φιλοσοφία του 18ου αι. είδε στους κήπους συσχετίσεις με την πολιτική και την ηθική, οραματίστηκε μια μετάβαση από το φυσικό τοπίο σε ένα φιλοσοφικό τοπίο που θα μπορούσε να βρει το ισοδύναμό του σε μια δίκαιη και φυσικότερη κοινωνική οργάνωση που μπορεί να στηρίξει την ηθική και οικονομική αναγέννηση των κοινωνιών. Η πτώση του ενδιαφέροντος για την αισθητική διάσταση των κήπων που σημειώθηκε τον 20ο αι. συνδέεται με νέες σημασιοδοτήσεις που έφερε στο προσκήνιο η μοντέρνα τέχνη όμως η σύγχρονη τάση είναι οι κήποι να θεωρούνται ένα είδος τέχνης καθώς πληρούν δύο βασικά κριτήρια, ικανοποιούν από αισθητικής πλευράς, έχουν σχεδιαστεί μάλιστα με αυτή την πρόθεση, και

είναι προϊόντα ανθρώπινης παρέμβασης και προσπάθειας. Θεωρείται ότι ιδέες και αφηρημένα νοήματα γίνονται συγκεκριμένα, ορατά και απτά μέσα από τη φυσική μορφή των κήπων. Οι κήποι, τέλος, αναγνωρίζονται ως σημαντικό κομμάτι της πολιτισμικής κληρονομιάς όπως αποδεικνύεται από τις συλλογικές προσπάθειες που γίνονται για την προστασία και την ανάδειξη κήπων με ιδιαίτερη ιστορική, αισθητική και κοινωνική σημασία.

Οι κήποι δεν υπήρξαν μόνο στο παρελθόν μια αξία με σημαντική θέση στην ατομική και κοινωνική ζωή. Εξελίσσονται παίρνοντας νέες μορφές στα αστικά περιβάλλοντα των σύγχρονων κοινωνιών. Συνδέονται με τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου και την αναψυχή, τη μείωση του άγχους και την θετική επίδραση στην θεραπεία ασθενών, καθώς αποτελούν έναν μικρόκοσμο που συνδέεται με την ελκυστική προσδοκία του ανθρώπου να απολαύσει την αναχώρηση από την ένταση και τις απαιτήσεις των κοινωνικών δραστηριοτήτων, να τονωθεί και να βρει ένα καταφύγιο από δυσάρεστες όψεις του κόσμου. Οι κήποι αποτελούν μια περιβαλλοντική παρέμβαση που ενισχύει τη διαδικασία ανάρρωσης άρρωστων παιδιών που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία, βελτιώνει τις σωματικές και ψυχικές λειτουργίες των ατόμων με άνοια, βοηθά στη διατήρηση λειτουργικών δεξιοτήτων ατόμων τρίτης ηλικίας, συμβάλλει στην αντιμετώπιση του ερχομού των γηρατειών και στη διαχείριση συναισθημάτων απώλειας και θλίψης. Αυτά επιτυγχάνονται μέσα από προσεγμένο σχεδιασμό που δημιουργεί ένα οικείο, ευχάριστο περιβάλλον, με ποικίλες αισθητικές εμπειρίες.

Ο κήπος μπορεί ακόμα να συνδεθεί με μορφές πολιτικής κίνησης και ακτιβισμού που εναντιώνονται με ειρηνικό τρόπο στην δημόσια διαχείριση όταν αυτή δεν γίνεται προς όφελος όλων αλλά δημιουργεί ανισότητες. Οι Κοινοτικοί κήποι είναι μια μορφή συλλογικότητας διαδεδομένη στο εξωτερικό που είχε χαθεί όμως σε μεγάλο βαθμό από την ελληνική πραγματικότητα. Εμφανίστηκε πρόσφατα με δράσεις δήμων που στηρίζουν τους οικονομικά ασθενέστερους πολίτες. Τα θετικά τους χαρακτηριστικά, όπως το ότι συμβάλλουν στην κοινωνική ισότητα, ικανοποιούν βασικές ανάγκες, προσφέρουν αυτονομία, ενισχύουν τη συνεργασία για καλύτερο

αποτέλεσμα, βοηθούν στη μείωση των κοινωνικών διακρίσεων και στηρίζουν τις ασθενείς οικονομικά ομάδες να ανταπεξέλθουν σε περιόδους κρίσης, τους καθιστούν σημαντικό διαμορφωτικό παράγοντα τάσεων και στάσεων απέναντι στην ενασχόληση με τη γη στο αστικό και στο περιαστικό περιβάλλον σε παγκόσμια κλίμακα και τελευταία στη χώρα μας. Η ανακούφιση του επισιτιστικού προβλήματος μέσα από τους κοινοτικούς κήπους είναι ένα κίνητρο για πολλούς Έλληνες για να ασχοληθούν με τη φυτική καλλιέργεια. Το ενδιαφέρον αυξάνεται όσο προχωράει η οικονομική δυσπραγία. Αυτό φαίνεται και από την αύξηση των ερωτημάτων που διακινούνται στο διαδίκτυο σχετικά με πληροφορίες καλλιέργειας λαχανικών καθώς και από τον πολλαπλασιασμό ιστοσελίδων με θέματα κηπουρικής και λαχανοκομίας.

Στην εκπαίδευση ο σχολικός κήπος μπορεί να γίνει το φυσικό εργαστήριο των μαθητών, ο χώρος που θα καλλιεργήσουν πρακτικές και κοινωνικές δεξιότητες, θα αναπτύξουν οικολογική συνείδηση μέσα από τη δραστηριοποίηση και τη συμμετοχικότητα. Τα οφέλη του σχολικού κήπου για την υγιή και ισορροπημένη ανάπτυξη των παιδιών είναι πολλαπλά και αφορούν στην κοινωνική αλληλεπίδραση, στη συναισθηματική έκφραση, στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας και στην διαμόρφωση αισθητικών αξιών. Σε ό τι αφορά την εποικοδομητική μαθησιακή διαδικασία, οι σχολικοί κήποι προσφέρουν βιωματική επαφή με το γνωστικό αντικείμενο, ανακαλυπτική μάθηση, καλλιέργεια της συνεργατικότητας, ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης και απόκτηση χρηστικών δεξιοτήτων. Ο σχολικός κήπος έχει μια προβληματική και διακεκομμένη παράδοση στην Ελλάδα αλλά μπορεί, αναζωογονημένος από τα πορίσματα και τις εφαρμογές της σύγχρονης παιδαγωγικής και περιβαλλοντικής αγωγής να παίξει ζωτικό ρόλο στην βελτίωση της εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη δημιουργικών ανθρώπινων κοινοτήτων.

Ο κήπος παιχνιδιού που συνδυάζει το σκηνικό του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος με τον κατάλληλο εξοπλισμό για δραστηριότητες και εργασίες κήπου, προσφέρεται για ελκυστικό παιχνίδι ελεύθερης ροής που ενισχύει την αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον. Η διάσταση του

παιχνιδιού που δεν ακολουθεί προγραμματισμό αλλά λειτουργεί ως μέσο ανακάλυψης και ικανοποίησης αυθόρμητων αναγκών είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα σημερινά παιδιά που βιώνουν μια αυξανόμενη απαίτηση για πειθαρχημένη και προγραμματισμένη ζωή με αποτέλεσμα το μαρασμό της σύνδεσης του εαυτού τους με τα φυσικά στοιχεία. Η διάσταση αυτή λείπει από την ελληνική πραγματικότητα και είναι ανάγκη να απασχολήσει παιδαγωγούς, γονείς και ειδικούς στα θέματα κήπων.

Πολιτισμικές θεωρίες προτάσσουν την αντίληψη ότι η κοινωνία μας διδάσκει να έχουμε θετικά συναισθήματα προς ορισμένου τύπου περιβάλλοντα. Για παράδειγμα, οι ασιατικοί πολιτισμοί έχουν διδάξει τους λαούς τους να σέβονται τη φύση³⁸⁶. Η ελληνική κοινωνία είναι μια αρνητική επιβεβαίωση αυτής της προσέγγισης καθώς δεν έχει διαμορφώσει ακόμα κριτήρια για τον αισθητικό προβληματισμό της σε σχέση με τη φύση και με τους κήπους. Ο κύριος λόγος είναι η έλλειψη σχετική παιδείας και παράδοσης σε ό τι αφορά την αισθητική του χώρου στην ευρεία έννοιά της. Οι πρώτοι κήποι του νεοελληνικού κράτους έφεραν τη σφραγίδα της κουλτούρας των δυτικών μοναρχιών και παρέμειναν για πολλά χρόνια στη χρήση των αριστοκρατών και της εύπορης αστικής τάξης. Ήδη όμως από το 18ο αι. ο κήπος συνδέθηκε με το βασικό δικαίωμα των ανθρώπων να έχει άμεση και ελεύθερη επαφή με το φυσικό περιβάλλον, ζήτημα που συνδέεται με την βελτίωση των όρων ζωής. Οι αντιλήψεις αυτές δεν έχουν βαθιές ρίζες στη νεοελληνική κοινωνία με αποτέλεσμα την χαμηλή ευαισθητοποίηση των Ελλήνων απέναντι στην φροντίδα των ανοιχτών δημόσιων χώρων γι' αυτό και η δημιουργία δημόσιων κήπων είναι πενιχρή αλλά και η εικόνα των ήδη υπαρχόντων έχει ανάγκη είτε από ανάπλαση είτε από σοβαρή φροντίδα για να εμπνεύσει τον πολίτη να τους εντάξει στην καθημερινότητά του, όπως συμβαίνει στις χώρες του δυτικού κόσμου. Η έμφαση και το ενδιαφέρον στη χώρα μας εστιάζεται περισσότερο στον ιδιωτικό κήπο του κάθε σπιτιού. Στο θέμα αυτό διαφαίνονται κάποιες αλλαγές τις τελευταίες δεκαετίες, κυρίως ως προς το ενδιαφέρον του σύγχρονου Έλληνα για τις μεταμορφώσεις των δημόσιων χώρων. Οι διάφορες παρεμβάσεις γίνονται

αντικείμενο συζήτησης, η δημιουργία αστικών τοπίων δεν περνάει χωρίς τον έλεγχο των πολιτών, στοιχεία που δείχνουν ότι αρχίζει να δημιουργείται ένα σώμα κριτηρίων που ίσως αποτελέσουν την απαρχή μιας συνέχειας όπου θα συνδυάζεται η παιδεία, η εμπειρία και η ισορροπημένη φιλοκαλία. Σημαντική είναι και η συμβολή της δημιουργίας νέων κήπων στο κέντρο της πόλης που συνδυάζονται με πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως οι μουσικές βραδιές στον Κήπο του Μεγάρου Μουσικής, ο κήπος του Βυζαντινού Μουσείου ή οι εκθέσεις τέχνης και οι συναυλίες στον Εθνικό Κήπο. Βασική προϋπόθεση είναι ο σεβασμός της φυσιογνωμίας του κάθε χώρου ώστε να αποτελεί πόλο έλξης για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου χωρίς να απειλείται η αισθητική του εικόνα.

Το θέμα της παιδείας μπορεί να ξεκινήσει από την οικογένεια ή το σχολείο αλλά πρέπει να βρει τους εκφραστές του και στην τοπική αυτοδιοίκηση. Στις θετικές εξελίξεις των τελευταίων χρόνων θα πρέπει να προστεθούν οι παρεμβάσεις και οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης των οικολογικών οργανώσεων σε θέματα σεβασμού του περιβάλλοντος. Τα παιδιά είναι οι κύριοι αποδέκτες αυτών των προγραμμάτων μέσα από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ενημερώνονται αρκετά νωρίς σε σχέση με παλαιότερα και ενδεχομένως να καταστούν πιο ενεργοί πολίτες στο μέλλον.

Η ένταξη του κήπου στον πολιτισμό της σύγχρονης Ελλάδας έχει αρχίσει να παίρνει νέες μορφές που χρειάζονται εμπνευσμένη υποστήριξη και επιμονή για να ωριμάσουν και να αποδώσουν τα ποικίλα οφέλη που εκτέθηκαν στην παρούσα εργασία. Είναι αναγκαίο να μην θεωρηθούν οι κήποι είδος πολυτελείας σε μια περίοδο οικονομικής δυσπραγίας. Είναι τόποι αναζωογόνησης και δημιουργίας και ως τέτοιους θα πρέπει να τους εκτιμά και να τους αξιοποιεί η ελληνική κοινωνία. Η επιστροφή στον κήπο αποτελεί ένα δυναμικό και προσιτό τρόπο για την επανασύνδεση του σύγχρονου ανθρώπου των πόλεων με τη χαρά, τη δημιουργία και την ανανεωτική δύναμη της φύσης. Είναι απαραίτητη η επανεξέταση των επιλογών που κάνει ο Έλληνας για τη δημιουργία κήπου και να μην μιμείται ξενικά πρότυπα, άλλων κλιματολογικών συνθηκών, που κατασπαταλούν τις

πηγές του νερού. Το μοντέλο του μεσογειακού κήπου πρέπει να μελετηθεί σοβαρότερα και να προσφερθούν επιμορφωτικά σεμινάρια ενηλίκων σε χαμηλό κόστος προκειμένου να διδαχθούν και αναπαραχθούν καλές κηπουρικές πρακτικές. Η αποστολή των βοτανικών κήπων στην κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης του κοινού είναι πολύ σημαντική και συντελεί στο αργά αναπτυσσόμενο ενδιαφέρον απέναντι στο αγαθό του κήπου στην ελληνική πραγματικότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΛΗΣ **ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΤΑ** ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΘ.ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ ΑΘΗΝΑ 2008
- ANDREW WILSON **Ο ΚΗΠΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ** ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΡΙΔΑ ΑΘΗΝΑ 2005
- ΙΩΑΝΝΗΣ Α.ΤΣΑΛΙΚΙΔΗΣ **ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ** ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2008
- TANIA COMPTON, ANDREW LAWSON
DREAM GARDENS 100 INSPIRATIONAL GARDENS ΕΚΔΟΣΕΙΣ MERREL LONDON 2009

Διαδικτυακές πηγές

- www.gardenmagazine.gr
- www.yolkstudio.gr
- www.outside.gr